

Kinnitatud juhataja käskkirjaga nr 20-p 25. juunil 2009

VINNI LASTEAED TÕRUKES

ÕPPEKAVA

Missioon

Kodu toetamine, õnnelik, terve, viisakas ja igati tubli laps.

Visioon

„Tõrukes“ on turvaline ja sõbralik, tervist edendav, arenev ning majanduslikult kindlustatud lasteasutus.

I ÜLDSÄTTED

- 1.Käesolev õppekava on Vinni lasteaed „Tõruke“ õppe-kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud koostöös lasteaia pedagoogide ja lastevanematega.
- 2.Lasteaia õppekava koostamise alus on koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava
- 3.Lasteaia õppekava toetab lapsevanemaid laste kodusel kasvatamisel-õpetamisel.

II LASTEAIA LIIK JA ERIPÄRA

1.Lasteaed alustas tegevust 1979.a. ning paikneb Vinni aleviku keskmes. Lasteaia vahetus läheduses asuvad raamatukogu, tervisekeskus, spordikompleks, kauplused, Vinni-Pajusti Gümnaasium, põllumajandusega tegelev OÜ „Tammikus“ Kaheksa km kaugusel asub maakonnalinn Rakvere. Koostöövõimalusi pakub Sagadi looduskool, SihtasutusVirumaa Muuseumid.

Lasteaias käivad Kadila küla, Karkuse küla, Koeravere küla, Mõdriku küla, Mäetaguse küla, Nurmetu küla, Pajusti aleviku, Piira küla, Veadla küla, Vetiku küla, Vinni aleviku lapsed.

Lasteaia õppekeel on eesti keel. Lasteaias käib lapsi kelle kodune keel on vene keel.

2.Lasteaed asub ühekorruselises lasteaiaks ehitatud hoones, kus igal rühmal on oma mängutuba, magamistuba., tualettruum, garderoob. Endises kuuerühmalises lasteaias töötab käesoleval ajal neli rühma. Kaks rühma on suletud, lasteaed neid ruume talveperioodil ei kasuta, neid ei köeta.

3.Lasteaial on suur õueala, kuhu rajatud õunaaed, istutatud ilupuid, põõsaid; igal rühmal oma puu; kuusk, pihlakas, kastan, õunapuud.

Õuealale on paigaldatud mängulinnakud, on jalgpalliväljak, võrkpalliväljak, korvpalliharjutamise väljak, liikumismängude mängimise väljak. Olemas on oma kelgumägi, suusarada.

Lasteaed asub looduskauni, iidse Vinni tammikuga piirneval alal, lasteaia vahetust lähedusest saab alguse kergsõidutee, lasteaial on oma looduse õpperajad. Traditsiooniliseks on muutunud meie igaaastased matkad kergsõiduteel, looduse õpperadadel, metsas ning põldudel.

4.Lasteaed kasutab Vinni Spordikompleksi ujulat lastele ujumise eelõppe andmiseks, sportlike ürituste ja spordipäevade korraldamiseks. Lasteaialastel võimalus osa võtta ujumise, judo treeningutest.

5.Lasteaed on Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustiku liige.

6. Lasteaia õpetajad väärtustavad oma rahvuse ja teiste rahvuste kultuuri ning rahvatraditsioone. Kunstikasvatuses kasutatakse huvitavaid materjale, eritehnikaid. Laste töödega kujundatakse rühmaruumid pühadeks ja tähtpäevadeks, igal aastal korraldatakse ülevallaline laste loomingu kevadnäitus. Laste loomingu väljapanekutega esinetakse igaaastastel maakondlikel konverentsidel. Kohaliku kultuuripärandi säilitamise eesmärgil esinevad meie lasteaia lapsed valla laste laulupäeval, lusikapeol, eakate päeval jne.

Lasteaial on oma regilaul ja lasteaialaul.

MEIE OLEME VIRUMAA LAPSED!

III ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

- 1.Lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia omavahelises koostöös
- 2.Lapse kehalise, vaimse, sotsiaalse ja emotsionaalse arengu toetamine

IV ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

1.Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine

- lapse arenguks soodne kasvukeskkond: -lasteaia siseruumid, õueala, spordikeskus, ujula, kool, raamatukogu, kodukoha loodus, põllud, farmid, maakonnalinn Rakvere, põhjarannik, Sagadi looduskool
- arvestatakse lapse eripära: võimeid, suutlikkust, keelelist ja kultuurilist tausta, sugu, vanust ja tervislikku seisundit
- õppesisu valikul lähtutakse põhimõttest –lähemalt kaugemale, üksikust üldisemale
- lapsel on võimalus tegutseda koos ja omaette

2.Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine

- regulaarsed liikumiskasvatuse tegevused kolm korda nädalas, ujumine 5-7a. laste rühmas, matkad, spordipäevad, võistlused, sõpruskohtumised naaberlasteaia lastega, maakonna spordiüritustest osavõtmine
- võimalus jalgrattaga sõitmiseks, pallimängudeks, suusatamiseks, kelgutamiseks, turnimiseks jne.
- mitmekesine ja kaloriterikas toit
- tervisekasvatus, õuesõpe
- tervisliku eluviisi propageerimine

3.Lapse loovuse toetamine

- regulaarne kunstiõpetus
- lavastusmäng
- loovmäng ja loovtegevus
- vaba mäng ja tegevus

4.Mängu kaudu õppimine

- lapsel võimalus õppida liikumismängude, muusika- ja laulumängude, õppemängude, situatsioonimängude, nukumängude, ehitusmängude, lauamängude, konstrueerimismängude jne. abil

5.Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine

- laps kasvab sõbralikus õhkkonnas, ta suhtub hoolivalt kaaslastesse, on salliv, toetab ja abistab kaaslast,

- lapsel on võimalus kasvada aktiivseks, loovaks, vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks inimeseks,
- last suunatakse käituma vastavalt väljakujunenud käitumisnormidele ja tavadele ning oma käitumist vajadusel korrigeerima

6.Lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine

- laps on õppe-kasvatustsotsessis aktiivne osaleja,
- laps õpib tegutsedes last kaasatakse tegevuse kavandamisse,
- lapsele võimaldatakse loov, aktiivne tegutsemine,
- last suunatakse tehtu tulemusi analüüsima, järeltusi tegema

7.Lapsele turvatunde ja eduelamise tagamine

- laps kasvab ja areneb turvalises, esteetilises keskkonnas,
- laps tunneb rõõmu saavutatu üle, toetatakse lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta

8.Üldõpetusliku tööviisi tagamine

- laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jne. kaudu
- lapsel on võimalus aktiivselt osaleda õppe-kasvatustsotsessis,
- lapsel on võimalus avaldada arvamust, kaitsta oma seisukohti, analüüsida oma tegevust, jõuda järeldusteni

9.Kodu ja lasteaia omavahelise koostöö tagamine

- lapsevanem annab lasteaiale ning saab lasteaia tagasisidet oma lapse arengust rühmaõpetajatelt ja teistelt spetsialistidelt

10.Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride omapära arvestamine.

- laps õpib tundma ja väärtustab oma kodu ja kodukoha loodust, rahvatraditsioone ja kultuuri ning teisest rahvusest laste kultuuri ja traditsioone.

V ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

1.Õppeaasta

1.1Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31.augustini

1.2.Üle aasta on lasteaia personal kollektiivpuhkusel (juuni, juuli, august) lasteaed suletud.

2.Õppe-kasvatustegevuse kavandamine.

2.1 Septembrikuust kuni maikuu lõpuni kavandatakse töö rühmades nädalaks ette.

2.2.Suvisel tööloleku aastal töötab lasteaed valve lasteaiana. Lasteaeda tuuakse lapsed ka teistest valla lasteaedadest. Olenevalt vajadusest võib töötada üks või kaks liitühma.

3.Õppe-ja kasvatustegevuse kavandamine suvekuudel ja koolivaheaegadel

3.1.Suvekuud on: juuni, juuli, august; koolivaheajad – sügisvaheaeg, jõuluvaheaeg, kevadvaheaeg
3.2.Suvekuudel ja koolivaheagadel nädalaplani ei koostata.

3.3.Suvekuudel ja koolivaheagadel kavandab rühmaõpetaja:

- laste õppe-kasvatustegevuse üheks päevaks rühma õppe-ja kasvatustöö päevikusse, kaasates kavandamise lapsi
- laps õpib mängides, harjutades, uurides, katsetades, matkates, jne.

4.Uute laste vastuvõtmine sõimerühma

4.1Uute laste vastuvõtmist sõimerühma alustatakse augustikuus

4.2Augustikuu on lastele lasteaiaga kohanemiskuu, siis rühmaõpetaja poolt organiseeritud tegevusi ei toimu.

4.3.Õppe-ja kasvatustegevuse kavandamine toimub vastavalt p.3.3

5.Rühma õppe-ja kasvatustegevuse kavandamine

5.1.Tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevus ja pedagoogi poolt kavandatud õppe-ja kasvatustegevused

5.2.Rühma õppe-ja kasvatustegevuse kavandamise periood on nädal.

Õppe-ja kasvatustegevuse kavandatakse eesmärgid üldoskuste arendamiseks ning õppe-kasvatustegevuse eesmärgid valdkonniti , milledeks on:

- üldoskused
- mina ja keskkond
- keel ja kõne
- matemaatika
- kunst

Eesmärkidest lähtuvalt kavandatakse:

- temaatika
- õppesisu
- tegevused

5.3.Liikumisõpetaja ja muusikaõpetaja koostavad vanuserühmade lõikes nädalaplani kuhu kavandatakse:

- valdkonna eesmärgid
- õppesisu
- tegevused

5.4.Õppe-ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse valdkondi, õppe-ja kasvatustegevusi, ja teemasid

5.5 Valdcondade lõimimine

- „Mina ja keskkond“ – teemasid käsitletakse igapäevaselt lõimitult teistes tegevustes
- „Keel ja kõne“- kõnet arendatakse kõigis igapäeva toimingutes, milleks on :mäng, käeline tegevus, liikumis-ja muusikategevustes; tavatoimingutes, milleks on: lõunatamine, riietumine, hügieenitoimingud, töö jne.
- „Matemaatika“ –teemasid lõimitakse mängu, vaatluste, vestluste, igapäevatoimingute, liikumis-ja muusikategevuste jne. abil
- „Kunst“- teemasid lõimitakse, vaatlemise, vestlemise, matemaatika, muusika, lavastuse jne. abil
- „Muusikaõpetus“-lõimitakse valdkondadega „Keel ja Kõne“, „Kunst“, „Liikumine“ jne

- „Liikumine“ – lõimitakse valdkondadega „Muusikaõpetus“, „Matemaatika“

5.6.Õppe-ja kasvatustegevuste omavaheline lõimimine

Lõimitakse järgmisi tegevusi;

- kuulamine,
- kõnelemine
- lugemine ja kirjutamine,
- vaatlemine,
- uurimine,
- võrdlemine,
- arvutamine,
- liikumis- ja muusikategevus,
- mitmesugused kunstitegevused

5.7.Tegevuste lõimimine toimub kogu õppeperioodi jooksul,

5.8.Kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi

6.Nädala kokkuvõte

6.1.Rühma nädala tegevuse kokkuvõte koostatakse õppe-ja kasvatustegevuse päevikusse nädala viimasel tööpäeval, sinna kavandatakse ka eesmärgid järgmiseks nädalaks või edaspidiseks.

6.2.Liikumis- ja muusikaõpetaja koostab nädala kokkuvõtte oma nädalaplani lõppu

Rühmade päevakavad

Tegevus	2.a.	3.a.	4.a.	5.a.	6.a.
Mäng , vabategevus , organ teg õpetaja valikul õues või toas	alates 6.45	alates 6.45	alates 6.45	alates 6.45	alates 6.45
Homnikusöök	8.15	8.15	8.15	8.15	8.15
Õppe- kasvatustegevus õpetaja valikul	8.45- 10.00	8.45 – 10.00	9.00 – 10.00	9.00 -10.30	9.00 – 10.45
Laste vaba tegevus õues või toas, õppe- kasvatustegevus õues õpetaja valikul	10.00-11.15	10.30-11.30	10.00-11.30	10.30-12.00	10.45-12.15
Lõunasöök	11.30	11.45	12.00	12.15	12.30
Puhkeaeg	12.30-14.30	12.45-14.45	12.45-15.00	13.00-15.00	13.00-14.45
Õppe- kasvatustegevus			16.00	15.35	15.00

õpetaja valikul					
Õhtuode	15.30	15.30	15.30	15.30 kolmapäev 16.00	15.30
Vaba tegevus, mäng	15.30	16.45	16.30	16.00	16.00
Kojuminek, lasteaed suletakse	kuni 18.45	kuni 18.45	kuni 18.45	18.45	kuni18.45

Organiseeritud õppe-ja kasvatustegevuste pikkused eri vanusrühmades.

2-3a	3.-5 a	5-6.a.	6-7.a.
10 -15.min.	20 min.	25.min.	35.min.

Planeeritud tegevused erivanusrühmades päevas

2.a.	3-4 a	5 – 6 a	6 – 7a
1 kuni 2	2	2 kuni3	3 kuni 4

VI ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VALDKONNITI.

Üldoskused

Üldoskused on:

- mänguoskused
- tunnetus- ja õpioskused
- sotsiaalsed oskused
- enesekohase oskused

1.Mänguoskused on.

- laps tunneb rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- laps rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- laps algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- laps täiendab mängudes erinevaid rolle;
- laps järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- laps suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- laps tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- laps kasutab mängus loovalt erinevaid vahendeid;

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe-ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus

1.1Mäng on:

- koolieelses eas lapse põhitegevus, mille vältel areneb lapse isiksus tervikuna.
- vahend, mille käigus omandab ja kinnistab laps uusi oskusi, peegeldab tundeid, soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid
- lapse iseseisev, vaba ja spontaanne tegevus tegutsemisrõõmu enda pärast
- vahend milles laps tunnetab sügavamalt ümbritsevat maailma, õpib lahendama mitmesuguseid probleeme ja väljendama oma mõtteid sõnades

1.2.Mängu liigid on:

- loovmängud ehk vabamängud – rolli-, lavastus ja ehitusmängud
- reeglitega mängud ehk valmismängud- kindlate reeglite ja struktuuriga mängud, mis aitavad muuta õppimise lapse jaoks köitvaks

2.Tunnetus- ja õpioskused.

2.1.Tunnetusoskused on:

- oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni

2.2.Õpioskused on:

- lapse suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada-õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel

3.Sotsiaalsed oskused.

3.1.Sotsiaalioskused on:

- laps oskab teistega suhelda, tajuda iseennast kui ka kaaslast
- laps võtab omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavad ning lähtub eetilistest tõekspidamistest

4.Enesekohase oskused.

4.1.Enesekohased oskused on:

- laps suudab eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone
- laps suudab juhtida oma käitumist

Valdkond „Mina ja keskkond“

Sissejuhatus

Valdkond „Mina ja keskkond“ annab teistele tegevusvaldkondadele- keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine temaatilise sisu

Selle valdkonna üksikosad on sotsiaalne keskkond -tervisetemaatika, looduskeskkond ja tehiskeskkond sh turvalise liiklemise temaatika

Valdkonna „Mina ja keskkond“ eesmärgid, sisu ning korraldus

Valdkonna õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgid on:

- Laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult
- Laps saab ettekujutuse oma minast ning enda ning teiste rollidest elukeskkonnas
- Laps väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone
- Laps väärtustab nii enda kui teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult
- Laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi
- Laps märkab nähtusi ja muutusi looduses

Valdkonna „Mina ja keskkond“ sisu

1.Sotsiaalne keskkond:

- mina, perekond, sugulased, kodu, kodukoht, (lasteaed, kool, raamatukogu, tervisekeskus, spordihoone, spordiväljak, kauplus, farm), ametid;
- kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, pühad, rahvatraditsioonid;
- teised rahvused, rühmas, lasteaias, Eestis;
- üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid;
- ohuallikad, ohutu käitumine;
- tervise väärtustamine, tervislik toitumine, rahvameditsiin

2.Tehiskeskkond:

- ehitised, kodumasinad ja seadmed;
- jäätmed;
- erinevad sõidukid, turvalisus, jalakäija ohutu liiklemine

3.Looduskeskkond:

- kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses;
- inimese mõju loodusele, loodushoid;
- elukeskkond ja selle mõju tervisele

Valdkond: „Mina ja keskkond“ korraldus

Teemasid käsitletakse igapäevaselt lõimides neid teiste tegevusvaldkondadega; keel ja kõne, matemaatika, kunst ,muusika ja liikumine

Õppe ja kasvatustegevuse sisu ja eeldatavad tulemused vanuseti

Teema	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7aastased
Mina	1.Ütleb küsimise korral oma eesnime 2.Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk Oskab öelda oma vanust või näitab seda sõrmedel	1.Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo -poiss, tüdruk	1.Oskab öelda oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo	1.Oskab end tutvustada 2.Teab oma kohustusi ja õigusi	1.Oskab end tutvustada 2.teab oma kohustusi ja õigusi 3.Kirjeldab enda omadusi ja huve
Perekond ja sugulased.	1.Nimetab pereliikmeid – ema, isa, õde, vend 2.Teab õe või venna eesnime	1.Nimetab pereliikmeid, teab nende eesnimesid, teab ka vanaemade ja vanaisade eesnimesid	1.Nimetab pereliikmeid, teab nende ees ja perekonnanime	1.Oskab kirjeldada oma perekonda, teab ka tädisid ja onusid ning nende ees -ja perekonnanime. Oskab nimetada kohanimed kus elavad vanaisad ja vanaemad	1.Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi 2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad 3.Oskab jutustada oma vanavanematest
Kodu	1.Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta	1.Oskab kirjeldada oma kodu ning pereliikmete tegevusi.	1.Oskab kirjeldada oma kodu – eramu, korter, aed või aiamaa 2.Kirjeldab pereliikmete tegevusi, nimetab oma kohustusi kodus.	1.Oskab kirjeldada oma kodu, teab oma kodu aadressi – tänav, maja number, korteri number. 2.Oskab nimetada oma kodukoha nime – linn, küla, talu, alevik 3.Oskab kirjeldada pereliikmete koduseid töid-tegemisi, kuidas on jaotatud kohustused pereliikmete vahel	1.Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. 2.Teab oma kodu postiaadressi ja telefoni

Lasteaed	<p>1.Oskab nimetada oma rühma nime 2.Oskab nimetada oma rühmakaaslaste, õpetajate ja õpetajaabi eesnime, liikumis-ja muusikaõpetaja eesnime 3.teab oma kohta söögilauas, oskab leida oma käteräti, voodi, riietekapi. 4.Nimetabrühmas olevaid esemeid, teab mänguasjade, raamatute, töövahendite asukohta</p>	<p>1.Oskab nimetada oma lasteaia ja rühma nime. 2.Teab eesnimedid lasteaia teisi töötajaid – kokka, juhatajat, majandusjuhatajat</p>	<p>1.Oskab nimetada oma rühma ja lasteaianime 2.Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu lasteaias</p>	<p>1.Teab nimetada kõiki lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi 2.Teab oma, võõra ja ühise tähendust</p>	<p>1.Teab lasteaia aadressi 2.Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. 3.Kirjeldab oma rühmareegleid ja traditsioone.</p>
Kool					<p>1.Teab kooli kui õppimise kohta 2.Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaid koolist erineb</p>
Ametid, elukutsed, tööd	<p>1.Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi – ema triigib pesu, teeb süüa 2.Matkib lihtsamaid töövõtteid-katablauda, pühib tolmu, peseb nõusid jne</p>	<p>1.Oskab nimetada, mis tööd vanemad teevad – ehitab maja, õmbleb riideid, õpetab koolis lapsi</p>	<p>1.Oskab kirjeldada oma isa ja ema tööd ning nimetada tööks vajaminevaid vahendeid.</p>	<p>1.Oskab nimetada vanemate ameteid 2.Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas – traktorist, karjatalitaja, müüja, arst, õpetaja jne. 3.Loetleb tuntud ametite juurde kuuluvaid</p>	<p>1.Oskab nimetada pereliikmete ameteid ja elukutseid 2.Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3.Mõistab töö ja vastutuse tähtsust</p>

	3.Asetab töövahendid ja mänguajad kokkulepitud kohta			töövahendeid. 4.Oskab põhjendada mängu-ja töökoha korrastamise vajadust.	4.Soovib osaleda jõukohases töös. 5.Teab raha vajalikkust ja otstarvet, oskab selgitada
Kodumaa, teised rahvused Eestis	1. Tunneb ära Eesti lipu. 2.Osaleb üritustel, laulab laule, loeb luuletusi, kannab peoriideid, kaunistab rühmaruumi koos täiskasvanute ja suuremate lastega	1.Teab oma rahvust ja keelt 2.Tunneb Eesti lippu 3.Teab, et kodumaa pidupäevadel heisatakse lipp	1.Teab oma rahvust ja keelt.Teab, et meie kodu asub Eestimaal. Tunneb rahvuslippu ja hümn. 2.Oskab nimetada teisest rahvusest lapsi rühmas. 3.Saab aru, et eri rahvusest lastel on erinevad nimed ning nad ei pruugi osata eesti keelt	1.Teab oma rahvust keelt ja tähtsamaid sümboleid (, lind, lill,lipp, vapp, hümn) 2.Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp 3.Oskab nimetada erinevaid rahvusi rühmas ja kodukohas	1.Nimetab Eesti riigi sümboolid (lipp, vapp, hümn, lill, kivi,lind) 2.Teab koduvalla sümboolikat (lipp, vapp) 3.Oskab Eesti kaartilt näidata oma kodukohta, Eesti Vabariigi pealinna. 4.Teab Eesti Vabariigi presidendi nime 5.Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid -Venemaa, Soome, Läti 6.Suhtleb teisest rahvusest lastega, teab teisi rahvusi, nende keeli, kombeid ja traditsioone.
Tähtpäevad, pühad, kombed.	1.Eristab pidupäeva tavalisest päevast-riietus, peolaud – räägib oma sünnipäevast.. 2.Jälgib täiskasvanute ja suuremate laste tegevust ning vastavalt oma huvile	1.Kirjeldab tähtpäevi peres. (sünnipäev, jõulud, munadepüha)	1.Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi (Mihklipäev, Mardipäev, Kadripäev)	1.Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust sõbrapäev, emakeelepäev) 2.Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seonduvaid traditsioone (vabariigi aastapäev)	1.Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. 2.Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev) 3.Oskab kirjeldada

	osaleb üritustel – mängib, laulab, tantsib jne				tähtpäevade tähistamist oma kodus (volbripäev, Jaanipäev, hingedepäev) 4.Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seonduvaid traditsioone (vabariigi aastapäev, võidupüha)
Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	1.Meeldetuletamisel tleb hommikul lasteaeda tulles “tere” ja õhtul koju minnes “head aega”, palub ja tänab. 2.Teab mõistete “hea” ja “paha” tähendust	1.Tervitab ja jätab hüvasti. 2.Oskab andeks paluda ja andeks anda. 3.Sööb puhtalt	1.Teab mõistete õige ja vale tähendust 2.Järgib lauakombeid 3.Teab üldtuntud viisakusreegleid.	1.Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (bussis, kaupluses, raamatukogus, spordikeskuses, teatris, muuseumis jm)	1.Teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda 2.Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (teatris, kalmistul, kirikus) 3.Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest
Sõprus ja abivalmidus	1.Abistab mänguasjade ja töövahendite ärapanekul 2. Lohutab haiget saanut	1.Nimetab oma sõprade nimesid.	1.Oskab sõpra abistada ja lohutada.	1.Oskab iseloomustada oma sõpra tuues välja tema positiivsed omadused. 2.Oskab andeks anda ja leppida	1. Oskab luua ja hoida sõprussidet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. 2.Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
Hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus			1.Märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada	1.Oskab väljendada oma tundeid – rõõm, mure	1.Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2.Oskab kaaslastega tähelepanelikult käituda

					– rühmakaaslased, lasteaia töötajada, vanemad, vanavanemad
Suhtumine erinevustesse		1.Märkab mängukaaslaste erinevust – erinev juuksevärv, silmade värv, räägib teises keeles, kannab prille	1. Märkab täiskavanute hulgas inimeste erinevust – käib kepiga, karguga, kannab prille, kannab kuuldeaparaati, ei kasuta kõnes õigeid häälikuid. 2.Oskab mõista abivahendite vajalikkust	1.Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keel, kõne, rass, vanus, tervis) 2.Oskab kirjeldada abivahendite vajalikkust 3.Teab, kes on logopeed.	1.Oskab arvestada oma arvamustest erinevate arvamuste ja huvidega. 2.Teab nimetada erivajadustega inimeste vajalikke abivahendeid 3.Pakub abi erivajadustega inimesele oma võimete piires.
Ehitised	1.Tunneb oma kodumaja, lasteaiahoonet.	1.Tunneb oma kodumaja, lasteaiahoonet, kauplust, tervisekeskust, spordihoonet ja teisi talle tuttavaid teenindusasutusi (raamatukogu, klubi, kool)	1.Kirjeldab kodumaja – maja osad , ruumid korteris või majas 2.Oskab nimetada erinevaid ruume oma rühmas – magamistuba, mängutuba, pesuruum, riietusruum ja lasteaia -saal	1.Kirjeldab oma kodumaja -maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus 2.Oskab kirjeldada lasteaia õueala, oma rühma mänguväljakut ning ühiskasutatavat õeala	1.Oskab kirjeldada vanavanemate kodu ja selle sisustust. 2.Oskab nimetada maja ehitamiseks vajaminevaid materjale (puit, kivi jm) 3.Oskab nimetada teenindusasutusi ning nende vajalikkust - kauplus, tervisekeskus, raamatukogu, kool, spordikeskus, lastekodu jm)
Kodumasinad	1.Oskab nimetada kodus ja lasteaia kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat – arvuti,	1.Oskab nimetada kodus ja lasteaia kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat – arvuti, tolmuimeja, kell, pliit,	1.Oskab kirjeldada mõningate kodumasinade ning elektroonika otstarvet -tolmuimeja, arvuti, triikraud, pliit, pesumasin,	1.Kirjeldab kodumasinaid ja nende otstarvet ning teab nendega seonduvaid ohtusid.	1.Kirjeldab täpsemalt kodumasinaid ja nende otstarvet. 2.Kirjeldab aias ja põllul kasutatavaid masinaid

	tolmuimeja, kell, pliit, külmkapp, pesumasin jne	külmkapp, pesumasin, nõudepesumasin, telefon jne	telefon jm. 2. Teab kodumasinatega seotud ohtudest.	2. Kirjeldab aias kasutatavaid masinaid – muruniiduk, murutraktor ning teab nendega seonduvaid ohtusid	ning nende otstarvet – muruniiduk, murutraktor, traktor, kombain, külvik jm, teab, et nende masinatega töötamiseks on vajalikud juhiloa.
Sõidukid	1. Oskab nimetada sõidukeid – jalgratas, auto, buss	1. Oskab nimetada sõidukeid -auto, buss, rong, lennuk, laev	1. Oskab nimetada või kirjeldada erinevaid sõidukeid – auto, buss, rong, lennuk, laev, kiirabiauto, politsei-auto, tuletõrjeauto ja teab nende otstarvet	1. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet – eelmise vanuseastme loetelule lisandub mootorratas, roller, prügiveoauto, kaubaveoauto jm	1. Oskab kirjeldada erineva töö tegemiseks vajaminevaid sõidukeid - kraanaauto, teerull, kaubaveoauto -rekka, kaubarong, puksiir jm.
Jäätmed	1. Oskab panna tekkinud prügi prügikasti - kommipaberid, salvrätid, taskurätid jne 2. Õuealalt leitud prügi viib prügikasti	1. Oskab panna prügi selleks ettenähtud prügikasti -paberipraht eraldi, toidujäätmed - õunasüdamed jm. Eraldi 2. Lapsel tekkivad algteadmised prügi sorteerimisest	1. Laps nimetab või kirjeldab kuidas ta toimib prügiga kodus	1. Laps tutvub prügi sorteerimisega lasteaias – paber paberi konteinerisse, pakendid eraldi konteinerisse, toidujäätmed eraldi konteinerisse. 2. Laps saab esimesed teadmised prügi sorteerimise vajalikkusest 3. Laps kirjeldab kuidas sorteeritakse prügi tena kodus	1. Laps teab, mis on vaja prügi sorteerida (paber, plast, patareid, toidujäätmed) 2. Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. 3. Laps teab, et prügi sorteerides ja õigesti paigutades hoiab ta puhta oma lähima ümbruse, looduse ning sellega teeb ta heateo nii endale kui teistele
Tervise väärtustamine				1. Laps nimetab tervist hoidvaid tegevusi – tervislik toit, liikumine	1. Kirjeldab, mis tähendab tema jaoks terve olemine.

				ja sport, värsked õhk ja mängud õues, hea meeleolu, hea uni, sõbrad	2.Kirjeldab kuidas hoida enda ja teiste tervist. 3.Teab mis on haigus, oskab kirjeldada mõningaid haiguste tunnuseid. 4.Teab rahvameditsiinis kasutatavaid vahendeid mõningate haiguste raviks – pärnaõietee, küüslauk, sibul, saialilljlm. 5.Teab milline käitumine või tegevus võib kahjustada inimeste tervist -suitsetamine
Hammaste tervis	1.Teab hammaste hooldamise vahendeid	1.Peseb hambaid kaks korda päevas täiskasvanu juhendamisel	1.Peseb hambaid kaks korda päevas täiskasvanu juhendamisel 2.Nimetab hammaste tervise huvides mõningaid tegevusi- nätsu tarvitamine, hambaarsti juures käimine	1.Peseb hambaid kaks korda päevas täiskasvanu juhendamisel. 2.Kirjeldab hammaste tervise hoidmisega seotud tegevusi – hammaste pesemine, tervislik toit, näts, hambaarsti juures käimine	1.Selgitab, miks tekkivad hambaaugud. 2.Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus
Tervislik toitumine	1.Oskab nimetada erinevaid toite – leib, sai, piim, supp, puder, magustoit jne	1.Oskab nimetada lapse tervisele kasulikke toite – puuviljad -õunad, maasikad, köögiviljad – porgand, kurk, kaalikas,	1.Oskab nimetada lapse tervisele kasulikke toite – puuviljad, köögiviljad, piim. 2.Oskab nimetada või	1.Oskab nimetada toite, mida peaks sööma iga päev, et olla terve. 2.Oskab koostada tervisliku lõunasöögi	1..Oskab koostada tervisliku lõunasöögi ning põhjendada oma valikut. 2.Oskab nimetada toite,

		kapsas	kirjeldada toitude tervistavat mõju	ning põhjendada oma valikut	mis ei ole tervislikud ja mille söömisest tuleks hoiduda – magusad värvilised joogid, kommid, kartulikrõpsud jm. Laps oskab nimetada, mis nimetatud toitudes ohustab tema tervist
Inimkeha tundmine	1.Oskab näidata küsimisel kehaosi - pea, käed, jalad, silmad, suu, kõrvad, nina	1. Oskab nimetada oma kehaosi ja kaaslase kehaosi-pea, silmad, nina, kõrvad, suu, käed, jalad, keha	1.Oskab nimetada oma kehaosi ning nimetada või kirjeldada nende otstarvet.	1.Laps oskab nimetada oma kehaga seonduvaid kõike detaile – kulmud, juuksed, hambad, siseorganid- kopsud, süda, magu, soolestik	1.Laps oskab selgitada, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2.Laps teab tüdruku ja poisi erinevusi
Ohutus ja turvalisus	1. Oskab nimetada esemeid, mis võivad olla ohtlikud – nuga, käärid	1.Oskab nimetada esemeid, mis võivad olla ohtlikud – nuga, käärid, tikud ning oskab nimetada milles oht väljendub. 2.Laps õpib kääre ohutult käsitsema 3.Laps teab- tikkudega ei mängita!	1.Oskab nimetada esemeid ja tegevusi, mis võivad olla ohtlikud lapse tervisele – nuga, naaskel, haamer,kiivrita jalgrattasõit, liumäest allasõitmine, kelgumäest allasõitmine,helkurita tänaval kõndimine pinedal ajal jm. 2.Laps teab reegleid, mis tagavad talle turvalisuse	1.Laps nimetab esemeid ja kohti, mis võivad olla ohtlikud – terariistad,, kuum toitevõi jook, kemikaalid, tiigile minek õhukese jääga või paadi või parvega, rõdu servale ronimine, kaalukiikedel püstijalu seismine jm. 2.Laps oskab selgitada milles oht väljendub ja kuidas käituda nii, et ei	1.Laps teab ja tunneb ümbritsevaid ohte . 2.Laps teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades ning oskab tegutseda tulekahju häire puhul. 3.Laps nimetab hädaabi numbrit 112 ja oskab seda kasutada. 4.Laps kirjeldab ja teab

				tekkiks ohtlikku olukorda. Laps teab, et õnnetuse puhul tuleb kohe pöörduda abi saamiseks täiskasvanu poole.	kuidas käituda ohu olukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine,, tulekahju, põletus jm.) 5.Laps selgitab kuidas käituda eksinuna metsas
Kodukoha loodus, veekogud, kodupaiga mets ja koduloomad, taimed, seemed ja putukad	1. Tunneb rõõmu õues (looduses) viibimisest 2. Oskab nimetada lille, põõsast, puud, lindu, muru	1.Oskab nimetada lasteaia õuealal kasvavaid puid, lilli ja siin elukoha valinud või toidulauda külastavaid linde – kuusk, õunapuu, kastan, kask, vaher; sinilill, lumikelluke, aster, saialill, võilill; tihane, kuldnokk	1.Oskab nimetada lasteaia õuealal kasvavaid puid, põõsaid, lilli. -pärn, pihlaks, sirel jm. 2.Laps oskab nimetada looduse õpperajal kasvavaid puid, põõsaid, lilli,seeni, puude vilju jm.- tamm, kuusk, sarapuu, lepp; tammetõrud, pähkliid, kärpseseen, lepaseen, kannuseen; sinilill, ülanejm. 3.Laps tunneb aleviku veekogusid – tiigid ja nendel elutsevaid veelinde ja loomi – sinikael part, konn	1.Laps tunneb ja oskab nimetada oma kodukoha põldudel kasvavaid põllukultuure – teraviljad, kartul. 2.Laps oskab kirjeldada kodukoha loodust; park, mets, põlispuud, tiigid, põllud, karjamaad; metsas elupaiga leidnud loomad; metskits, jänes, rebane, karu, põder, metssiga;veekogudel elavad veelinnud , kahepaiksed ja putukad : pardid, konnad, koprad, kiilid Laps oskab nimetada ja kirjeldada kariloomade elu ja tegevust kodukoha farmides; hobused, lehmad, sead	
Loomad: erinevad	1.Oskab nimetada tuttavat looma, lindu	1.Laps oskab nimetada tuttavate lindude ja	1.Laps oskab nimetada tuttavat looma või lindu	1.Laps nimetab oma kodukoha tuntumaid	

<p>elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng</p>	<p>ja tema kehaosi. 2.Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned kodus</p>	<p>loomade elukohta, teeb vahet metsloomadel ja koduloomadel</p>	<p>ning kirjeldada nende välimust ning öelda kus nad elavad. 2.Laps teab, et koduloomi toidab inimene, metsloomad peavad enesele ise toidu leidma, talvel abi inimeste poolt nii lindudele kui loomadele. Laps oskab kirjeldada kuidas inimesed loomi ja linde abistavad</p>	<p>erineva eluviisiga loomi ja lindening kirjeldab nende välimust. 2.Laps teab erinevate loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (talveuni, lindude ränne, paigalinnud, pesa ehitus, poegade toitmine)</p>	
<p>Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv ja areng</p>	<p>1. Oskab nimetada tuttavaid putukaid – kärbes, sipelgas, lepatriinu</p>	<p>1.Oskab nimetada tuttavaid putukaid – ämblik, mesilane</p>	<p>1.Teab putukate elupaiku – sipelgas sipelgapesas, mesilane tarus või puuõõnes</p>	<p>1.Tunneb putukate elupaiku – kiil, herilane ning oskab kirjeldada putukate välimust. 2.Teab, et mesilase, herilase nõelamine on mürgine ja tervisele ohtlik</p>	<p>1.Oskab kirjeldada tuttavate putukate elupaiku ja välimust</p>
<p>Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng</p>	<p>1. Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi -kapsas, kartul, porgand, peet, õun, ploom, maasikas 2.Oskab nimetada tuttavaid lilli</p>	<p>1.Oskab nimetada ja eristada tuttavaid aed-ja puuvilju, lilli</p>	<p>1.Oskab nimetada või kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu – ja köögivilju</p>	<p>1.Oskab nimetada ja kirjeldada ning eristada tuttavaid puid, põõsaid, lilli,puu-ja köögivilju, marju, seeni jm.</p>	<p>1.Oskab nimetada kirjeldada ning eristada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: karusmari, mustsõstar, punane sõstar, maasikas-mustikas, pohl, maasikas, jõhvikas: puuviljad- õunad, pirnid, ploomid, kirsid; pihlakad jne.)</p>

<p>Öö ja päev nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses</p>	<p>1. Oskab küsimise korral iseloomustada ööd -on pime ja päeva – on valge</p>	<p>1.Oskab küsimise korral nimetada tegevusi öisel ja päeval ajal – öösel magame; päeval mängime, oleme lasteaias, ema, isa tööl</p>	<p>1 Oskab seostada ööpäeva ringlust: õhtu-öö-hommik-päev. Oskab nimetada või kirjeldada ooma tegevust öö-päeva jooksul</p>	<p>1.Oskab eristada päeva ööst, kirjeldab oma pere tegemisi ööpäeva jooksul. 2. Oskab märgada looduses toimuvaid muutusi ööpäeva jooksul ning neid nimetada või kirjeldada 3.Teab, et ühele ööpäevale järgneb teine, kolmas, jne. kokku nädal, nädalatest kuu jne.</p>	<p>1.Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites ööpäev, nädal, aasta- aastaring</p>
<p>Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste tegevused</p>	<p>1.Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi – talvel on külm, sajab lund; suvel on soe, paistab päike</p>	<p>1.Oskab nimetada aastaaegu sügis, talv, kevad suvi ning nimetada neile iseloomulikke tunnuseid- sügis – lehed langevad puudelt, linnud lendavad soojale maale; talv – sajab lund, on külm, toidame linde; kevad – päike paistab, lumi sulab, lilled tärkavad, suvi-loodus õitseb, päike on kuum, mere äärde!</p>	<p>1.Oskab nimetada aastaaegu ning kirjeldada lühidalt abistavate küsimuste toel neile iseloomulikke tunnuseid ning looduses toimuvaid muutusi</p>	<p>1.Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada</p>	<p>1.Seostab muutusi looduses ja aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. 2.Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine,, põldude kündmine, kevadkülv, kartuli mahapanek, puhkamine mererannal, päevitamine, jalgrattasõit, matkamine, koristustööd aias ja</p>

					põllul, saagi töötlemine, keldritesse panek, puude varumine, tubased tööd, ahjude kütmine, kuuse toomine, pühad im.) 3.Oskab nimetada loomade erinevaid tegevusi seoses aastaegade vaheldumisega.
Ilmastik: erinevad ilmastiku nähtused	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastiku nähtusi, puhub tuul, sajab vihma, lund, paistab päike	1.Oskab nimetada erinevaid ilmastiku nähtusi – tugev vihm, torm, tuisk, udu	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi – äike, rahe 2.Arutleb selle üle kuidas tekkivad sademed, miks sajab suvel vihma, talvel lund jm.	1.Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. 2.Teab õhu vajalikkust ja kasutamist	1.Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	1. Teab, et prügi visatakse prügikasti 2.Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks	1. Teab, et lilli nopitakse vaasi panemiseks, teab, et puude oksid ei murra niisama, saab teada, et lill ja puu on elus organismid-katsed, vaatlused	1.Oskab hoida oma ümbruse puhta ja kauni. 2.Saab aru, et istutades lilli, puid muutub meie ümbrus kaunimaks. 3.Oskab istutada taimede eest hoolt kanda, mõistab, et ükski elu ei ela hoole ja armastusest.	1.Mõistab, et puhas joogivesi on väärtus ja seda ei tohi raisata. 2.Mõistab, et ka valgus toas ei ole lõputu väärtus, ka seda on vaja kokku hoida- lahkud toast, kustuta valgus. 3.Teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata	1.Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 2.Kirjeldab, milliseid inimtegevuse positiivseid või negatiivseid mõjusid näeb tema koduümbruse loodusele. 4.Teab prügi sortimise vajalikkusest ja oskab sortida lihtsamat prügi (paber, plst, olmeprügi) 5.Soovib osaleda looduse korrastamises (oma

					mänguväljaku, koduümbruse korrashoidmine, riisumine, taimede, lillede istutaminejm.)
Valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	1. Teab, et taimed vajavad kasvamiseks vett.	1. Teab, et taimed vajavad kasvamiseks vett, valgust ja soojust, õhku 2. Teab, et linnud ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu, õhku	1. Teab, et taimede ja loomade eest hoolitsemine on inimeste kohustus, kelle omad nad on.	1. Oskab nimetada või kirjeldada, mis juhtub taimede ja loomadega kui nad jäätakse ilma valgusest, soojusest, veest, õhust ja toidust. 2. Laps oskab analüüsida, arutleda	1.1. Oskab selgitada valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele
Valgusfoor ja tänava ületamine	1. Teab mõisteid, sõidutee, kõnnitee, ülekäigurada	1. Laps teab, et sõiduteel sõidavad autod, kõnniteel kõnnivad inimesed. Üle sõidutee minnakse ülekäigurajal. Laps teab, et üksi alevikus kõndida või joosta on ohtlik	1. Laps teab, et ülekäigurada on märgistatud "sebraga" 2. Laps teab, et jalgrattaga sõidetakse kodu hoovis või lasteaia hoovis või kergliiklusteel koos vanema või õpetajaga	1. Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust -õppekäik Rakverre 2. Teab kuidas sõiduteed ületada 3. Teab, et jalgrattaga sõidetakse kergsõiduteel 4. Teab, et sõiduteed ületatakse jalgrattaga ülekäigurajal jalgratast käekõrval lükates	1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda 2. Teab kuidas ületada sõiduteed 3. Teab liiklemise erinevusi oma kodualevikus ja Rakveres 4. Oskab kasutada hädaabinumbrit 112
Liiklusmärgid		1. Teab liikumismärkide tähtsust- aitavad ohutult liigelda	1. Teab liiklusmärkide tähendusi	1. Teab liiklusmärkide tähendusi. 2. Teab, et jalgrattaga tuleb sõita selleks ettenähtud kohas	1. Teab kuidas käituda ühissõidukist väljudes 2. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlvekaitsmed)

				3. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlvekaitsmed)	3. Teab, et jalgrattaga tuleb sõita selleks ettenähtud kohas 4. Teab, et reeglitest mitte kinnipidamisega paneb ta ohtu oma elu ja tervise.
Sõidukid	1. Teab liiklusvahendeid. 2. Teab, et jalgrattaga sõitmisel kantakse kiivrit	1. Teab liiklusvahendeid ja mõningaid eriotstarbelisi sõidukeid	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid.	1. Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. 2. Oskab käituda ühissõidukis.	
Helkur, turvavöö ja -vöö	1. Teab helkuri, turvavöö ja turvavöö kasutamise vajalikkust	1. Teab helkuri, turvavöö ja turvavöö kasutamise vajalikkust	1. Teab turvavöö ja turvavöö ning helkuri kasutamise vajalikkust. 2. Oskab nimetada ohtusid, mis võivad kaasneda autoga sõitmisel.	1. Oskab kirjelda liiklemise ohtusi erinevates ilmastikutingimustes. 2. Teab helkuri ja helkurpaela kasutamise vajalikkusest 3. Oskab liikuda lastegrupis, teab, et ohutuse tagamiseks kantakse helkurvesti, õpetajal on kaasas STOP märk, et kindlustada kogu lastegrupi turvaline sõidutee ületamine.	1. Teab kuhu kinnitatakse helkurriba

Valdkond „Keel ja kõne“

Sissejuhatus

Kõnearendus on laste kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine. Lapse kõnet arendatakse kõigis igapäeva tegevustes – mängus, käelises tegevuses, liikumis- ja muusikategevustes, tavatoimingutes (riietudes, rühmaruumi koristades, hügieenitoiminguid teostades jne)

Kõneliselt arenev on selline tegevus kus lapsel on vaja end pingutada, st kasutada pisut keerulisemaid keelevahendeid (õpetaja suunamisel või abiga), kui ta ise suheldes spontaanselt kasutab.

Keele ja kõne õpetuse eesmärgid, sisu ning korraldus

Õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

Tuleb toime igapäevases suhtlemises;

Kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;

Tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused

Valdkonna „Keel ja kõne“ sisu on:

- keelekasutus – hääldamine, sõnavara, grammatika
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine, kirjutamine, lastekirjandus.

1.Õppe-ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

1.1.Kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine

1.2.Laps õpib keelevahendeid kasutama (uued sõnad, sõnavormid, lausemallid):

- suhtlemisel
- tedariste omandamisel;
- oma tegevuse kavandamisel

2.Lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes:

- mängimine;
- käelised tegevused;
- liikumine-ja muusikategevus;
- igapäevatoimingud

2.1.lapsele luuakse kõnekeskkond kus ta;

kuuleb teiste kõnet

- lapsel on vaja ja ta saab ise kõneleda;
- laps räägib reaalses situatsioonides;
- laps tegutseb koos täiskasvanuga

3.Lapsi suunatakse kirjandust mõistma ja hindama:

- ettelugemise;
- dramatiseerimise;
- ümberjutustamise;
- oma raamatu koostamise;

joonistamise jm tegevuste kaudu.

3.1.Toetatakse laste lugemishuvi ning lugemis-ja kirjutamisvalmiduse kujunemist: ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid (luule, proosa, muinasjutud, muistendid, jutud jm)

4.Laps õpib lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevatoimingutega

- joonistustele oma nime ja pealkirja kirjutamine
- kaarti või kirja kirjutamine (täiskasvanu abiga)
- nimekirjade koostamine (keda kutsun sünnipäevale, kaupade nimed toidupoes) jm

Õppe ja kasvatustegevuse sisu ja eeldatavad tulemused vanuseti.

Sisuplokid	2-3 aastased	3-4 aastase	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Suhtlemine*	<p>1.Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.</p> <p>2.Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut</p> <p>3.Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega; kasutab erinevat intonatsiooni, hääletugevust</p> <p>4.Vastab küsimustele vahetult tajutava, varem nähtu- kuuldu kohta tegevuse, hääletsuse, 1-2 sõnalise ütlusega, vajadusel rohkem kui ühe lausungiga</p> <p>5.Kommenteerib enda ja-või kaaslaste tegevust</p>	<p>1.Algatab ise aktiivselt suhtlust, suhtleb eakaaslastega koostegevuses</p> <p>2.Küsib täiskasvanult küsimusi teda ümbritseva kohta (miks? algus)</p> <p>3.Räägib 2-3 lausungiga* kogetud emotsionaalsest kogemusest</p> <p>4.Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust 2-3 lausungiga</p> <p>5.Mõistab teksti*, mis seotud eelneva kogemuse või tegevusega.</p> <p>6.Jutustab pildiseeria järgi- pildi kohta 1 lausung, kasutab omadus-,määrsõnu</p> <p>7.Loeb peast 4 realisi luuletusi, mängib diktsiooni ja ilmekust arendavaid mängu (lavastusmängud)</p>	<p>1.Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni (miks? kuidas?)</p> <p>2.Annab kuulnud teksti sisu edasi suunavate küsimuste abil peamiselt üksikute, sidumata lausungitega</p> <p>3.Kasutab lavastusmängus, rollimängus erinevat intonatsiooni, hääletugevust.</p> <p>4.Jutustab nähtust- tehtust 3-5 lausungiga (liitlause)</p> <p>5.Mõistab teksti*, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.</p> <p>6.Annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust, kasutab vastandsõnu, sünonüüme</p> <p>7.Loeb peast 8 realisi liisusalme, luuletusi- selge diktsiooniga, julgelt</p>	<p>1.Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu või kaaslaste kohta. (nt. kus ja kellega koos ta elab jm)</p> <p>2.Püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega.</p> <p>3.Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega (sidesõnad- ja, siis)</p> <p>4.Reguleerib hääle kasutamist, väljendab suhtumist ja tundeid ka miimika ja žestidega.</p> <p>5.Suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab sellele hinnanguid</p> <p>6.Osaleb lavastusmängudes, samastab end tegelaskujuga, teeb koostööd kaasnäitlejatega.</p>	<p>1.Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt. veenmine, ähvardamine, meelitamine, lunimine im) sõltuvalt suhtluseesmärkidest.</p> <p>2.Jutustab olu-ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailed.</p> <p>3.Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps või täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht)</p> <p>4.Mõistab kaudseid (nt.kaudne ütlus -rühmas on aken lahti – otsene ütlus – tee aken lahti!) ütlusi,tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info.</p> <p>5.Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (eelnev-järgnev tegevus, sündmus; om.määrsõnade kasut.)</p> <p>6.Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnes tuttavaid tegevusi)</p> <p>7.Jutustamise ajal parandab ja</p>

	1-2 lausungiga 6.Loeb peast või kordab 1-2 realist luuletust				täpsustab oma teksti.
Gramma- tika	1.Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid.(nt Miku õue- p.o. Mikk tahab õue minna) 2.Kasutab üksikuid käände-ja pöörde vorme juhuslikult mõne sõna puhul. 3.Kasutab sõnu enamasti ühes,üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. 4.Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus, (ei taha!) kuuluvus, (minu oma) asukoht, (emme siia) omadus, (auto katki) subjekti- objeksti suhe.	1.Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. 2.Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme. 3.Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi. (nt.joonista siia!) 4.Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme.(nt. sõidab, laualavad) 5.Kasutab kõnes õigesti tegusõna ma-ja da- tegevusnime. 6.Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid* 7.Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid.* 8.Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt hakkame mängima, ei taha mängida)	1.Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.* 2.Kasutab kõnes nud- ja tud-kesksõnu.(nt. söödud, söönud) 3.Kasutab kõnes omadussõna (nt. suur, suurem, kõige suurem) võrdlusastmeid. 4.Kasutab tingivat kõneviisi.(nt. mängisin, mängiksin) 5.Ühildab sõnu arvus(nt. lapsed söövad) ja käändes. (nt. punasele pallile, uuele rattale) 6.Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses. (nt. uutel autodel)	1.Kasutab kõnes õigesti saaava ja rajava käände vorme.(nt. saab lauljaks, jookseb kivini) 2.Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes ning osutab neile.(nt. lugeb p.o. loeb; lillene p.o. lilleline) 3.Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi.(nt. loetakse, pesti)	1.Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses,sh harva esinevaid.(nt olev kääne – arstina, õpetajana) 2.Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides(nt kohakäände ajasuhte väljendamiseks – hommikust õhtuni). 3.Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände lõpuvariante.(nt. palju linde, konni, autosid) 4.Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu. (nt. poeb – pugema; siga – sead) 5.Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (nt. teedel loigud sest sajab vihma),tingimust, (nt. kui oled viisakas, siis ..) eesmärki.(nt. treenin palju, et saavutada võistlustel esikoht)
Sõnavara	1.Kasutab oma kogemustega seostuvaid	1.Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.	1.Mõistab ja kasutab kõnes nii üld-kui ka liignimetusi. (nt kask,	1.Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu. (nt eile, täna,	1.Selgitab kuuldud kujundlike väljendite(nt tuul ulub; kevad koputab uksele) tähendust oma

	<p>konkreetses tähendusega sõnu (umbes 50 sõna) tuttavas situatsioonis.</p> <p>2.Kasutab nimi-ja tegusõnu, (nt. näu p.o kiisu; opa p.o. võta sülle) ase-ja määrsõnu (nt. siia, seal, nii)</p> <p>3.Mõistab sõnu (rohkem kui 50 sõna) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.</p>	<p>2.Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud.</p> <p>3.Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>4.Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi. (nt. lapsed, riided)</p> <p>5.Kasutab tegusõnu ruumisuhete tähistamiseks. (nt. all, peal, sees, ees, taga)</p> <p>6. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu ja tuletisi.(nt veoauto, kelgumägi)</p>	<p>kuusk – puud; tihane, varblane –linnud)</p> <p>2.Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi. (nt käpad, saba, rool, rattad)</p> <p>3. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt suur – väike; pikk – lühike; must – valge)</p> <p>4.Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomandusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu. (nt hea, rõõmus, kuri, arg, kaval)</p> <p>5.Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu.(nt päev, hommik, õhtu, öö)</p>	<p>homme)</p> <p>2.Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu. (nt jookseb, lippab, sibab; lebab, lesib, lamab)</p> <p>3.Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi. (nt joonistab, joonistus, joonlaud, jooneline)</p> <p>4.Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu.(nt veereb – veeretab; sõidab – sõidutab)</p> <p>5.Nimetab ühe õpitud kategooria* piires vähemalt kaks sõna (nt lilled – tulp, roos; aedviljad – tomat, kurk)</p> <p>6.Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks. (palkidest maja – palkmaja;</p>	<p>sõnaga ja /või toob enda kogemusega seotud näiteid.</p> <p>2.Kasutab kõnes mõningaid abstraktse tähendusega sõnu, vaimset tegevust tähistavaid sõnu.(nt mõtlen, arvan, unistan, õpin)</p> <p>3.Kasutab kõnes inimesi ja inimesetegevust iseloomustavaid sõnu.</p> <p>4.Liidab ja tuletab sõnu analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides.</p> <p>5.Kasutab õigesti aja-ja ruumisuheteid väljendavaid sõnu.(nt vahel, harva, varem, hiljem, enne, pärast, otsas)</p> <p>6.Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades.(nt sõidukid, kehaosad,elusolendid, tähtpäevad)</p>
Häälda- mine	<p>1.Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.</p> <p>2.Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid,nt</p>	<p>1.Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.</p> <p>2.Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r,s,k,õ,ü.)</p>	<p>1.Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.</p> <p>2.Hääldab sõnades õigesti lihtsamates häälikutest koosnevaid konsonantühendeid(nt</p>	<p>1.Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.</p> <p>2.Hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu.</p> <p>3.Hääldab õigesti kõiki</p>	<p>1.Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.</p> <p>2.Hääldab õigesti võõrhäälikuid (nt f,š) tuttavates sõnades. (nt Fanta, šokolaad)</p>

	a,e,i,o,u,p,m,t,l.		nt.-lt.-mp....)	häälikiühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades. 4.Hääldeb õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu.(nt banaan, diivan, taburet)	
Kirjalik kõne*	1.Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.	1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2.Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. 3.Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest, osutades pildile või objektile.	1.Tunneb täiskasvanu häälimise* või rõhutatud hääldamise* järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 2.Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a.häälikuühendites 3.Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti . 4.Matkeb lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.	1. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul) 2. Häälleb täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid* (noobid, nõobid, looduslik materjal –kastanid,tammetõrud jm kasutades)1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. 3.Määrab hääliku asukoha häälikuühendita sõnas. 4.Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältel kahest sõnast koosnevaid ridu (koli-kolli III v – koli kolli II v; koli –kooli III v – koli kooli II v) 5.Loeb üksikuid sõnu . 6.Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (oma nime, ema, isa jm)	1.Nimetab ja kirjutab enamikku tähti. 2.Veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita)* ja eksib sageli. 3.Häälleb õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu. 4.Kirjutades märgib õigesti 1-2 silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri*.(nt nali, kali, ai, pai) 5.Erietab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut.(nt kool, tool, saal, uur) 6. Jagab kuulnud lause sõnadeks,kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid. 7.Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri. 8.Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

NB! * tähistatud väljenditele leiad seletuse õpetajaraamatust: „Õppe-ja kasvatustegevuse valdkonnad „ lk.32

Valdkond “Matemaatika”

Sissejuhatus

Matemaatika on oluline toimetulekuks igapäevaelus ja koolis ning on tihedalt seotud teiste valdkondadega.

Matemaatikaõpetuse eesmärgid, sisu ja korraldus

Õppe-ja kasvatusesmärgid on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe – kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundmõistete abil;

näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes

Matemaatika sisu on:

- hulgad loendamine ja arvud, arvutamine
- suurused ja mõõtmine
- geomeetrilised kujundid

Õppe-ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades:

- innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteerima, mille tulemusena laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, uurimised, katsetamised, vestlused, arutelud, kunstiga tegelemine, liikumine ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis-, ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistusteni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu

Õppe ja kasvatustegevuse sisu ja eeldatavad tulemused vanusesti.

Üldteema	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6aastased	6-7 aastased
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<p>1. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus jm.) järgi hulgas</p> <p>2. Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks.</p> <p>3. Loendab esemeid kolme piires ja vastab küsimusele mitu on?</p>	<p>1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka.</p> <p>2. Paaride moodustamine- esemete üks ühesesse vastavusse seadmisega saab laps teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju ehk võrdselt</p> <p>3. Loendab viie piires ja tunneb arvude rida viieni.</p>	<p>1. Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel – rühmakaaslased – poisid ja tüdrukud</p> <p>2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab mida on vähem kui, rohkem kui</p> <p>3. Tutvub arvudega kümneni</p>	<p>1. Loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni.</p> <p>2. Oskab nimetada antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu.</p> <p>3. Tunneb numbrimärke.</p> <p>4. Võrdleb arve ja oskab nimetada on suurem kui; on väiksem kui</p> <p>5. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab viie piires</p> <p>6. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab (viis eset hulgas)</p>	<p>1. Mõtestab arvude rida 12-ni</p> <p>2. Liidab ja lahutab 10 piires ning tunneb ja kasutab sümboleid +, -, =</p> <p>3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>1. Näeb ja leiab esemetes erinevusi – suur, väike</p>	<p>1. Võrdleb või järjestab kahte eset ruuruse, pikkuse, laiuse järgi ning kasutab mõisteid _ suurem-väiksem; pikem-lühem; laiem-kitsam</p>	<p>1. Järjestab esemeid kõrguse järgi, kasutades mõisteid kõrgem – madalam</p> <p>2. Järjestab kolme eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi</p>	<p>1. Järjestab kuni viit eset suurustunnuste järgi</p> <p>2. Leiab vaadeldavatest objektidest silma järgi suurema- väiksema- sama suure ning kontrollib tulemust objekte kõrvutades.</p> <p>3. Hindab kaugust silma järgi.</p> <p>Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga.</p> <p>4. Järjestab raskuse ja</p>	<p>1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte – cm., m, km; massimõõtu kg, mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängus</p> <p>2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.</p>

				paksuse järgi.	
Geomeetri- lised kujundid	1.Leiab samasuguse kujundi, peale, kõrvuti või sisseasetamise teel 2.Kompimise või veeretamise abil eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid. 2.Tunneb ära ja eristab ringi ning ruutu	1.Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab sarnase kujuga esemeid ümbrusest – toast, õuest, tänavalt	1.Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusija erinevusi. Leiab sarnasid kujundeid ümbrusest.	1.Koostab mustreid , laob pilte kujunditest, kasutades (ring, ruut, ristkülik, kolmnurk) 2.Rühmitab kujundeid värvuse, suuruse, vormi järgi	1.Eristab ruumilisi kujundeid – kera, kuup, risttahukas, püramiid; tasapinnalistest kujunditest – ring, ruut, ristkülik, kolmnurk
Orienteerumin ajas	1.Vestleb ööle ja päevale iseloomulikust, matkib tegevusi mänguse	1.Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid loodusest, pildidel jm. 2.Eristab hommikut õhtust, kirjeldab tegevusi	1.Teab öö-päeva osi, hommik-päev, õhtu, öö. 2.Kirjeldab sündmusi; eile, täna, homme	1.Teab nädalapäevade järjekorda ning oskab neid nimetada; kirjeldab tegevusi eri nädalapäeval 2.Eristab mõisteid - kiiresti, aeglaselt; varsti, hiljem, kohe	1.Teab kuude nimetisi, oma sünnikuud ja kuupäeva 2.Määrab kellaega täistundides ning oskab kirjeldada tegevusi erinevatel kellaegadel, koostab päevakava 3.Kasutab kõnes õigesti mõisteid; enne - praegu; hiljem - varem; noorem - vanem
Orienteerumin e ruumis	1.Orienteerub oma kehal ja näitab mis asub üleval – all; ees – taga; kõrval	1.Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes; ees – taga; ülal - all; minu ees, minu taga jne	1.Määrab enda asukohta teiste laste ja esemete suhtes; seisan Kati taga; olen tahvli ees jne.	1.Määrab esemete asukohta teiste esemete suhtes: peal, all, keskel, äärel, vasakul, paremal 2.Orienteerub ruumis ja õues juhendite järgi	1.Orienteerub tasapinnal(paberil)

Valdkond “Kunst”

Sissejuhatus

Kunst on maailma tõlgendamise vahend, kunsti abil mõtestab laps enda jaoks maailma, arendab oma meeli ja motoorikat

Kunstiõpetus hõlmab:

- kujutamist ja väljendamist;
- kujundamist;
- kunsti vaatlemist;
- vestlusi kunstist;
- voolimist, joonistamist, maalimist, kleeimist, meisterdamist

Nende kaudu tutvub laps:

- värvi-, vormi ja kujutamiseõpetusega;
- esemete kujundamise võimalustega;
- erinevate kunstiliikidega, õppides neid esmalt tundma

Kunstiõpetuse eesmärgid, sisu ja korraldus

Õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning kujutusmaailma;
- vaateleb, kirjeldab ja kujutab ümbritsevat ning tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis-, kleepimis-, maalimisvahendeid ja – võtteid;
- vaateleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut;

Valdkonna “Kunst” sisu on:

Kujutamine ja väljendamine:

- mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul

Kujundamine:

- objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine

Tehnilised oskused:

- voolimine, joonistamine, maalimine, kleepimine, meisterdamine

Kunstiteoste vaatlemine:

- vestlused kunstist ja kunstiteostest

Õppe-ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

1. Antakse lapsele võimalus saada elamusi;

- tunda rõõmu ja rahulolu;
- väljendada oma maailmanägemust

2.Suunatakse last;

- jälgima kaaslasti päeva jooksul vabas või konkreetses tegevuses;
- vaatlema ümbritsevat loodust ja tehiskeskkonda;
- kasutama saadud muljeid voolides, joonistades, maalides, kleepides, meisterdades

3.Kasutatakse teemasse sisseelamiseks;

- mängu;
- muusikat;
- lihtsat lavastust;
- jutukese või luuletuse lugemist jne;

4.Arvestatakse, et lapse jaoks on oluline;

- loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi;
- otsida ning saada vastuseid tekkinud küsimustele;
- omandatud oskusi rakendada ning loovalt kombineerida;

5.Julgustatakse last;

- kasutama ja katsetama tema enda poolt pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks;
- ergutatakse laste kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane väljendusviis;

6.Korraldatakse kunstitegevusi;

- ka õues;
- kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe-ja kasvatustegevuse osana;
- joonistatakse ja maalitakse paberile, kivile,papile, puidule;
- joonistatakse liivale, lumele;
- kombineeritakse erinevaid materjale ja tehnikaid- pliiats-guašs, akvarell- rasvakriit, looduslik - jääkmaterjal jm,

7.Innustatakse last tehtut analüüsima ja arutlema;

- miks kujutas ta esemeid nähtusi just sellisel viisil;
- mis materjale ja tehnikaid ta kasutas ning kuidas tööga rahule jäi;
- analüüsitakse laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut

Õppe ja kasvatustegevuse sisu ja eeldatavad tulemused vanuseti.

Sisuplokid	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Kujutamine ja väljendamine	<p>1. Tunneb rõõmu kunstiga tegelemisest.</p> <p>2. Leiab sarnasust kriipseldatud vormide ja konkreetsete esemete vahel, räägibneist.</p> <p>3. Leiab juhendamisel ja tunneb ära punase, kollase, rohelise ja sinise värvi</p>	<p>1. Leiab ümbritsevast ja tunneb ära ning kasutab sinist, punast, kollast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat värvi.</p> <p>2. Tunneb rõõmu värvitoonide väljendusrikkusest.</p>	<p>1. Leiab ümbritsevast, tunneb ära, nimetab ning kasutab sinist, punast, rohelist, kollast, musta, valget, roosat, halli värvi.</p> <p>2. Jutustab oma piltides tuttavatest asjadest.</p> <p>3. Kasutab nähtuste, esemete kujutamisel värvitoone</p>	<p>1. Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte isikupäraste sümbolitega.</p> <p>2. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.</p> <p>3. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone : helesinine-tumesinine, helekollane- tumekollane, heleroheline-tumeroheline jne. ning kasutabneid oma tunnetest lähtuvalt esemete, nähtuste kujutamisel.</p>	<p>1. Tunneb ümbritsevas erinevaid värve ja värvitoone: hallikas, taevasinine, erkroheline, beež, oranž, lilla jne.</p> <p>2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades.</p> <p>3. Väljendab temaatilistes töödes tegelaste tegevust, omavahelisi suhteid ning tegevusaega ja kohta</p> <p>4. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks.</p>
Kujundamine	<p>1. Kaunistab täppidega, joonteda tasapinnalisi esemeid : paberit, (paberist väljalõigatud sokki, kleiti jm) voolimismaterjalist plaati, papptaldrikut</p>	<p>1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba , kasutab vahelduvat värvirütmi: järjehoidja, taskuräti äär jm.</p>	<p>1. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaarti, kutse, tänutähe vm sündmuse meeleoluga sobivate motiividega.</p>	<p>1. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale (taldrikul, pluusil, kruusil jne.)</p> <p>2. Valib materjali ning kujundab kuivlilleseade või vaasiseade eluslilledest pidupäevalaua kaunistuseks</p>	<p>1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata : eesti rahvuslikke geomeetriliste ja taimemotiividest koosnevate ornamentide kujutamine</p> <p>2. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha kuhu see sobib.</p> <p>3. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi</p>
Voolimine	<p>1. Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab</p>	<p>1. Rullib ja veeretab piki- ja ringiliigutustega voolimismassi,</p>	<p>1. Õõnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades.</p> <p>2. Ühendab eseme</p>	<p>1. Nii ümar-kui piklikke vorme kujundades loob soovitud esemeid, voolib kumer- ja õõnesvormi</p>	<p>1. Voolib lihtsamaid esemeid ja figuure natuuri järgi, vajadusel materjali niisutades, tükeldades või ühest tükist voolides</p>

	<p>voolimismaterjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid</p>	<p>vajutab pulga või kera lamedaks. 2. Töötleb ümar – ja piklikke vorme, ühendab voolituid detaile omavahel vajutamise teel, luues soovitud esemeid (rõngas, jänes, karu, jonnipunn, kakuke, pannkook jms.) 3. Ilmestab esemeid, vajutades pulga abil voolituid esemetele silmad, nina, suu</p>	<p>erinevaid detaile kokkuvajutamise teel, silub liitekohad (kruusile kõrv, jänesele kõrvad jne.) 3. Muudab voolingu kuju ja välimust põhivormist pisidetailide välja pigistamise või venitamise teel (karule kõrvad, linnule nokk, jänkule saba jne.) 3. Viimistleb valmis voolungud siludes ja tasandades servad ning kaunistades esemeid kriips ja punkt mustri- ga</p>	<p>2. Valmistab voolimismassi voolimiseks (tükeldab vajaliku suurusega osadeks) 3. Ühendab inim-, linnu- ja loomafiguuri erinevaid detaile, oskab kujundada neid liikumises või erinevates poosides 4. Kasutab voolimise- ehitusmaterjalina sulalund, veeretab palle, ühendab neid omavahel, silub ja kindlustab ühenduskohad (lumepallidest terviku moodustamine, lumefiguuride ehitamine) 5. Kaunistab voolunguid rütmilise mustri- ga</p>	<p>2. Kaunistab plaati reljeefsete või tasapinnaliste mustritega, valmistab ehteid, värvib sobiva värviga ning kaunistab vastavalt oma fantaasiale (emadepäevaks, sõbrapäevaks jne) 3. Kasutab voolimismaterjalina niisket liiva ja sula lund, valmistab erinevaid ehitisi ning figuure 4. Kasutab iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale, arvestab nende eripäraga 5. Valmistab koos õpetajaga uusi voolimissegusid (soolataigen, kips)</p>
Joonistamine	<p>1. Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusvahenditega (rasvakriit, pehme pliiats) erinevaid jälgi: täppe, vertikaal- ja horisontaaljooni, katendlikke, lainelisi, spiraalseid jooni püsides paberi piirides</p>	<p>1. Tekitab iseseisvalt jämedamate joonistusvahenditega pehme pliiats, rasvakriit, viltpliiats jooni erinevates suundades, ristuvaid jooni, kinnisvorme (ring, ruut, kolmnurkjne.) 2. Kujutab esemeid ja figuure õpitud joonte ja vormide abil : loodusvorme – puud, lilled; loomafiguure – kass, jänes, tibu jne.;</p>	<p>1. Kasutab joonistamisel pliiatseid, viltpliiatseid, rasvakriite, värvilist kriiti, kasutades joonistamiseks peale paberi ka tahvli- ning õues teeplaatse. 2. Kujutab esemeid, looma- ja inimfiguure ning loodusnähtusi detailsemalt, annab edasi poisi ja tüdruku erinevuse välimuse ja riietuse kujutamise abil. 3. Koostab mustreid sirgjoontest ja ringidest ning paigutab ribale,</p>	<p>1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks 2. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, rasvakriitide ja pastellkriitidega ning tahvlikriidi ning söega muute joonte tihedust 3. Kujutab inimest täisfiguurina tegevuses ees- ja külgsuunas, portreena eestvaates, väljendades erinevat miimikat 4. Organiseerib pildi pinna</p>	<p>1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt. 2. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid toone, peeni ja jämedaid jooni. 3. Kujutab inimest täisfiguurina ka tagantvaates ja profiilis, joonistades mälu, natuuri, sõnalise kirjelduse ning fantaasia põhjal 4. Kujutab esemeid eritasapindadel, eri suurustes kujutades ehitisi, kodukaoha hooneid ja hooneid fantaasia maailmast</p>

		inimfiguuri _ minu nägu, laps öösärgis jne.	ruudule või ringile, kaunistab mustri tarbeesemeid kujutava vormi	valides pea ja kõrvalelemendid ning tausta, kujutades loodust erinevatel aastaegadel- puud, põõsad ,taimed, linnud, loomad, putukad, kujutades neid liikumises ja iseloomulikes asendites 5.Loob mustreid kasutades motiivide kordumist, vaheldumist, kasutades rahvuslike mustrite elemente, tähtede ja numbrite elemente 6.Kasutab joonistamisvahendeid liigse surveta	5.Koostab mustreid kujundades mustri ovaali või mõne ruumilise eseme, kasutades rahvusliku geomeetrilist või taimemotiividest koostatud mustrit
--	--	---	---	--	---

Maalimine	1,Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni,teeb täppe ning katab pindu. 2.Trükib näpuvärvidega sõrmede ja käega 3.Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga	1. Tõmbab pintsliga jooni erinevates suundades, ringe, teeb täppe, katab värviga kogu paberipinna 2.Kujutab pintslijälgede ning joonte abil esemeid, nähtusi, loodusvorme, inimfiguure ning loomi 3.Vajutab templiga jäljendeid , kattes vabalt jäljenditega kogu paberi panna	1.Võtab pintslile vajadusel lisaks värvi ja katab pindu. 2.Kasutab töös kahte erineva jämedusega pintslit 3.Kasutab kahte erinevat templit valides talle sobiva värvi ning moodustades lihtsa mustri järgides rütmi.	1.Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja tõmmetega. 2.Oskab valida ja sobitada värve ja värvitoone, vajadusel segab ise värve – roosa, hall- väljendab oma muljeid, tundeid ja meeleolu värvidega - mere värvid 3.Kasutab mustrite trükkimiseks loodusliku materjali - puulehed	1.Segab värve uute toonide saamiseks, sobitab neid omavahel 2.Kasutab töös eri jämedusega pintsleid, kasutab töös erinevaid pintsli osi (pintsli ots, külg, pintsli jäljed, erinev surve pintslile) 3.Kasutab töös eri tehnikaid – puhumine, trükkimine, märjale pinnale maalimine akvarellidega, värvide sulatamine, pritsimine jne. 4.Kasutab iseseisvalt maalimisvahendeid ja tunneb rõõmu kunstiga tegelemisest
------------------	---	--	--	--	--

Meisterdamine ja kleepimine	1.Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ja rebib paberist tükikesi. 2.Katab aluspaberi liimiga, puistab sinna erinevaid kujundeid ja vajutab kinni	1, Valmiskujundite ladumine ja kleepimine	1.Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujunseid ja kleebib neid sõltuvalt töö olemusest 2.Lükib paelale, traadile auguga esemeid 3. Voldib kokku ristkülikukujulise paberi, kaunistab	1.Kääridega lõikamine mööda kontuurjoont, kokkuvolditud detailidel nurkade ümardamine; rebimine – ribad, väikesed tükid, ruudu nurkade ümardamine. 2.Kasutab looduslikku materjali figuuride kokkuseadmisel ja ornamentide koostamisel (tammetõrud, kastanid, vahtra ninad, pajukiisud, õlelilled jne.) Kasutab detailide ühendamiseks plastiliini 3. Meisterdamine jääkmaterjalidest (paberi rullid, karbid, koorepakid jne.) 4.Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslik jääkmaterjal, paberi erinevad variandid) ning neid omavahel kokku sobitades, materjale kombineerides, valmistab oma töö	1.Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist detaile. - kaart sõbrapäevaks, kutse sünnipäevale jne. 2.Valib eri materjalide ühendamiseks ja oma mõtte teostamiseks sobivamad materjalid või leiab oma võtted - lillekimbu kokkuseadmise, kuivkompositsiooni valmistamine; looduslikust materjalist loomade, ehte valmistamine. 3.Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	1, Vaatleb pilte, näidistõid raamatute illustratsioone ning vastab küsimustele	1.Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest 2. Vaatleb pilte loodusest, loomadest, lindudest, inimeste tegevusest ja	1. Vaatleb rahvakunsti esemeid, näeb värvide kooskõla ja sobivust, mustrite ilu 2. Vaatleb tarbeesemeid (vaasid, küünlad, küünlajalad, toidunõud,	1. Vaatleb oma algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitõid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust 2. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes	1.Märkab teosed või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve, tajub meeleolu 2.Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast

		raamatute illustratsioone	linikud, kindad, sallid, mütsid), näeb mustrielementide paigutamist erineva kuju ja otstarbega ruumilistel ja tasapinnalistel esemetel	kujutanud ning nimetab, mis materjale ta on oma töödes kasutanud 3.Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse. 4.Näitab üles soovi pühadeks ruume kaunistada ning teeb ettepanekuid kuidas võiks seda teha, oskab hinnata ilu enese ümber ning hoiab seda	3.Kasutab raamatu illustratsioone, looduses otseselt kogetut, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuur) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi
--	--	------------------------------	---	--	---

Valdkond „Liikumine“

LIIKUMISVALDKONNA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

LIIKUMISVALDKONNA SISU

- 1) liikumisalased üldteadmised;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) rütmika;
- 6) loodusliikumine.

LIIKUMISVALDKONNA KORRALDUS

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, ujumine, pallimängud;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist, positiivsete iseloomuomaduste kujundamist, suunata lapse sotsiaalset ja emotsionaalset arengut;
- 4) tugendatakse lapse füüsilist ja vaimset tervist;
- 5) äratatakse huvi aktiivse liikumise, sportimise vastu;
- 6) ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma ühe või teise kehalise harjutuse valalikkust;
- 7) arendatakse põhiliikumisi, koordinaatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmotoorikat, liikumistaju kujunemist (keha tunnetamine, ruumis orienteerumine, suuna tajumine, aja tajumine) ja antakse tagasisidet;
- 8) planeeritakse liikumistegevusi päevakavasse (piisavalt liikumist, puhkust, mitmekesisust)
- 9) kasutatakse mitmekesiseid vahendeid, erinevaid meetodeid, võtteid;
- 10) liigutakse lasteaias saalis, õuealal, spordihoones, ujulas, looduse õpperajal, terviserajal, valla staadionil

ARENKU HINDAMINE

Hinnatakse:

- 1) põhiliikumisi, koordinaatsiooni, rühti, tasakaalu;
- 2) 6-7aastastel liigutusvõimeid ja peenmotoorikat (Näo- ja sõrmelihaste kontrollimise oskust);
- 3) sotsiaalset arengut;
- 4) sõnalistest seletustest ja korralduste mõistmist.

Arengu hindamine toimub kaks korda aastas (oktoober, aprill), koostöös rühmaõpetajaga. Hinnatakse kolmepalliskaala järgi: 1 – tuleb veel harjutada; 2 – saab hakkama; 3 – oskab hästi.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU JA EELDATAVAD TULEMUSED

Üldteema	Kuni 3aastane	3-4aastane	4-5aastane
Liikunis-teadmised	*sooritab harjutusi aktiivselt *liigub õpetaja juhendamisel aktiivselt	*riietub võimlemisriietesse *jälgib meeldetuletamisel hügieennõudeid *arvestab liikumisel kaaslasi	*teab spordivahendeid ja kasutab neid sobival viisil ja kohas *tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise
Põhiliikumised	*ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste *liigub trepil vahelduva sammuga *säilitab liikudes tasakaalu tasakaalupingil ja vähendatud pinnal -sulghüplemine paigal ja edasiliikumisel	*teeb koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi *sooritab põhiharjutusi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes	*kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes *sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi *teeb harjutusi väikevahenditega
Liikumismängud	*mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge *mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu	*mängib 2-4 reegluga liikumismänge *tunneb liikumisrõõmu pingutades end aktiivses liikumises	*mängib individuaalseid võistlusmänge *osaleb jõukohastes teatevõistlustes *tunnetab nii enda kui ka vastasvõistkonna edu
Spordialad: võimlemine	*sooritab võimlemis- harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega	*sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni	*hoiab oma kohta rivistustes: kolonnis, ringis, viirus *teeb vahenditega

	*teeb harjutusi ette- näitamise ja juhenda- mise järgi ühtses tempo õpetaja ning kaaslastega	*teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi	harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti *valitseb oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes *sooritab painduvust, osavust ja tasakaalu arendavaid harjutusi
Spordialad: kelgutamine, suusatamine	*veab tühja kelku *sõidab kelguga ise- seisvalt nõlvakust alla	*veab kahekesi kelgul kaaslast *kelgutab mäest alla	*kelgutab mäest alla, täites erinevaid ülesandeid *liigub suuskadel vahelduva sammuga
Üldteema	Kuni 3aastane	3-4aastane	4-5aastane
Tants ja rütmika	*kõnnib, jookseb ja hüpleb muusika järgi *sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi	*sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi *plaksub ja liigub vastavalt rütmile	*jälgendab liikumisega erinevaid rütme *liigub vastavalt muusikale kiirenevalt ja aeglustuvalt *liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt
Vaba aeg ja loodusliikumine	*matkab õpetajaga või vanematega looduses *teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis	*algatab iseseisvalt mängu *tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal	*kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt *sooritab rännakuid ja oriendub koos õpetajaga

Üldteema	5-6aastased	6-7aastased
Liikunis- teadmised	*osaleb lasteaia spordipäeval *talub kaotust võistlusmängudes *teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires *mõistab hügieeninõuete olulisust *täidab tegeluses kehtestatud reegleid *õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu	*nimetab erinevaid spordialasid ja teab Eesti parimaid sportlasi *keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele *liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest *peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust
Põhi- liikumised	*käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses *ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid	*Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised *säilitab paigal olles ja liikumisel tasakaalu *kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt
Liikumis-	*mängib kollektiivseid võistlus-	*võistleb kombineeritud teate-

mängud	mänge *käsitseb mängu- ja spordi- vahendeid loovmängudes *mõistab reeglite täitmise oluli- sust võistlusmängudes	võistlustes *mängib sportlike elementidega mänge – rahvastepall, jalgpall, ”Pall üle võrgu!” *organiseerib ise liikumismänge *kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest *oskab taluda kaotust ja võidu- rõõmu
Spordialad: võimlemine	*valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu *säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu	*valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval *orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene *sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi *oskab näha ilu enda ja kaaslase liikumistes
Üldteema	5-6aastased	6-7aastased
Spordialad: kelgutamine, suusatamine	*suusatab vahelduv -tõukelise libiseva sammuga *korrastab suusad pärast suusatamist *laskub kelgul mäest lisäülesannetega, pidurdab	*osaleb kelguvõistlustel kaugusele, täpsusele *suusatab koordineeritud liikumisega *kasutab suusatamisel paaristõukkelist suusasammu, suusakeppe
Spordialad: ujumine		*mängib veemänge ega karda vett *hingab vette *kasutab ujumisoskuse harjutamiseks abivahendeid *järgib basseini kasutamisel hügieenireegleid *täidab basseini kasutamisel ohutusreegleid
Tants ja rütmika	*kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga	Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega *liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglsele *väljendab liikumise kaudu emotsioone *kasutab liikumisel loovalt vahendeid

Vaba aeg ja loodusliikumine	*suudab sõita kahe rattalise rattaga *matkab loodus- ja terviserajal	*Mängib lihtsamaid maastiku- ja orienteerumismänge *matkab loodus- ja terviserajal
------------------------------------	---	---

Valdkond „Muusikaõpetus“

Sissejuhatus

Muusikaõpetus on koolieelses eas väga tähtis mitte ainult lapse muusikalise arengu vaatenurgast, vaid ka tema kognitiivse, intellektuaalse, sotsiaalse ja füüsilise arengu aspekti silmas pidades. Muusikaõpetuse kaudu kujundame lapses arusaamu põlistest väärtustest, sealhulgas rahvuskultuurist. Lapse üldise ja muusikalise arengu seisukohalt on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk täita olulisim roll: luua alus, millele rajatakse edaspidine huvi ja armastus muusika vastu, kujundada muusikalist maitset ning soovi ja julgust ennast edaspidi muusikas loovalt väljendada.

Muusikaõpetuse eesmärgid, sisu ja korraldus

Muusikaõpetuse eesmärgid:

- Laps tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
- Laps suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
- Laps suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
- Laps suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi

- **Muusikaõpetuse sisu:**
- Laulmine
- Muusika kuulamine
- Muusikalis-rütmiline liikumine
- Pillimäng

- **Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:**
- Esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaline tegevus
- Kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid
- Arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi, huve, ea-ja jõukohasust ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele
- Kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades
- Seostatakse üksteisega kõik muusika sisu vormid

KINNITATUD

Direktori 24.11 2010

Käskkirjaga nr 23-p

Sõim 1,5-2 aastased

Muusikategevuse liigid	I kvartal	II kvartal	III kvartal
Laulmine	Kuulab ja jälgib õpetaja laulu. Huvi tekitamine laulmise vastu. Õpetaja hääle jäljendamine. Laulmisele ergutamine.	Jälgib õpetaja ilmekat esitlust, et saada emotsionaalset elamust.	Kuulab ja jälgib õpetaja laulu. Laulab täiskasvanuga kaasa lihtsaid lastelaule. Jälgib õpetaja ilmekat esitlust, et saada emotsionaalset elamust.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liigutusi, vastavalt laulu tekstile. (kõndimine, paigaltammumine)	Sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liigutusi, vastavalt laulu tekstile. (lehvitamine, käte peitmine selja taha, kükitamine)	Sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liigutusi, vastavalt laulu tekstile. (jooksmine, koosjalu hüppamine, vahendiga koputamine – jalaga, kõristiga)
Muusika kuulamine	Kujuneb kuulamisoskus. Loodushääled, muusikapala lõpuni kuulamine, erineva karakteriga laulud ja muusikapalad	Kujuneb kuulamisoskus. Peitusemängud, loodushäälte kuulamine, pillimängu kuulamine.	Kujuneb kuulamisoskus. Loodushäälte kuulamine, Muusikapalade kuulamine
Pillimäng	Mängib kehapillil, rütmipillidel ning kasutab neid muusikale või laulude pulsi või rütmi kaasa mängimiseks. (plaksutamine, patsutamine, rütmipillidega tutvumine, kõristiga kaasamäng)	Mängib kehapillil, rütmipillidel ning kasutab neid muusikale või laulude pulsi või rütmi kaasa mängimiseks. (kõlapulgad, plaksutamine, lehvitamine, poolkük, liikumine erinevate vahenditega.	Mängib kehapillil, rütmipillidel ning kasutab neid liikumisele, muusikale või laulude pulsi või rütmi kaasa mängimiseks. (kõlapulkadega kaasmäng)

Õppe ja kasvatustegevuse sisu ja eeldatavad tulemused vanuseti.

Muusika-tegevuse liigid	2-3 aastased lapsed
Laulmine	1.Kuulab ja jälgib õpetaja laulu. 2.Laulab täiskasvanuga kaasa (vaba õrna häälega) lihtsaid lastelaule. 3.Jälgib õpetaja ilmekat esitlust, et saada emotsionaalset elamust.
Muusikalis-rütmiline liikumine	1.Sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liigutusi, vastavalt laulu tekstile (paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmedega, kükitamine).
Muusika kuulamine	1.Kujuneb kuulamisoskus
Pillimäng	1.Mängib kehapillil, (plaksutamine, patsutamine), rütmipillidel (kõlapulgad, randmekuljused) ning kasutab neid liikumisele, muusikale või laulude pulsi või rütmi kaasa mängimiseks.

Muusika-tegevuse liigid	3-4 aastased lapsed
Laulmine	1.Laulab õpetajaga kaasa 2.Laulab iseseisvalt jälgides ühtlast tempot. 3.Laulab mõõdukalt aeglases tempos lihtsaid laulukesi (laskuv tertis ja astmeline liikumine). 4.Mängib muusikalisi õppemänge.
Muusikalis-rütmiline liikumine	1.Liigub muusika saatel, lähtudes muusika meeleolust (kõnd ja jooks läbisegi, poolkük, keerutused, kiikumine, paarilisega kõndimine, kätest kinni keerutamine, ringi moodustamine, ringjoonel kõndimine) 2.Teeb muusika saatel matkivaid liigutusi (lindude, loomade). 3.Mängib koos kaaslasega lihtsamaid laulumänge

Muusika kuulamine	<ol style="list-style-type: none"> 1.Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (plaksutab, kõigutab keha jne) 2.Areneb tämbriline kuulamine läbi erinevate instrumentide esitluse.
Pillimäng	<ol style="list-style-type: none"> 1.Mängib rütmipillidel (lisaks eelnevatele pillidele kõlakarbil, trummil, kuljustel, marakatel), eristab neid pille tämbri järgi 2.Kasutab neid pille liikumise, kuulamise ja laulmise saateks.
Muusika-tegevuse liigid	4-5 aastased lapsed
Laulmine	<ol style="list-style-type: none"> 1.Areneb laulmisoskus: laps laulab väljahingamisel vaba loomuliku häälega, selge diktsiooniga ja rütmikalt. 2. Areneb ansamblitunnetus ja muusikaline mälu, (korruga laulu alustamine ja lõpetamine, rühmaga samas tempos laulmine). 3. Laulab lihtsamaid rahva- ja lastelaule peast.
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ol style="list-style-type: none"> 1.Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (loov liikumine) 2.Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente – püstplaks, eesgalopp, kand- ja varvasastak, sulghüpped. 3.Osaleb laulumängudes.
Muusika kuulamine	<ol style="list-style-type: none"> 1.Kuulab laulu ja muusikapala. 2.Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. (kiire ja aeglane, vaikne ja vali, kõrge ja madal) 3.Tunneb kuulamise järgi ära mõningaid õpitud laule või muusikapalu. 4.Tutvub Eesti rahvamuusikaga
Pillimäng	<ol style="list-style-type: none"> 1.Mängib rütmipille (tamburiin,kastanjett), eristab pille tämbri järgi. 2.Kasutab neid pille liikumise, kuulamise, lasteriimide ja laulmise saateks. 3.Areneb ansamblitunnetus, oskab jälgida ühtlast tempot, pillimängu õigeaegset alustada ja lõpetada.

Muusika-tegevuse liigid	5-6 aastased lapsed
Laulmine	<ol style="list-style-type: none"> 1.Laulab väljahingamisel loomuliku häälega, laulab õige kehahoiuga, puhta intonatsiooniga, ilmekalt ja täpse rütmiga. 2.Oskab laulu korruga alustada ja lõpetada, annab edasi laulu meloodiat ja rütmi. 3.Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab väljendada meeleolu muusika ja liikumise kaudu. 2.Muudab liikumist muusika osade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, rgister), arvestades pulssi ja meetrumit (liigub hanereas ja ringis nii üksi kui paaris)

	3.Oskab kasutada õpitud liikumiselemente (ees- ja külgalopp, hüpaksamm, käärhüpe).
Muusika kuulamine	1.Kuulab laulu ja muusikapala huviga. 2.Oskab kuulata ja iseloomustada eakohast muusikat, (lõbus, nukker). 3.Suudab ära tunda tuntud laulu või muusikapala ja sellele kaasa laulda.
Pillimäng	1. Oskab mängida rütmi- ja meloodiapillidel (taldrikud, triangel, trioolad, kastanjetid), kasutab neid pille liikumise, kuulamise, lasteriimide ja laulmise saateks ning osalemiseks lastepilliorkestris. 2. Areneb improviseerimisoskus õppemängude kaudu.

Muusika-tegevuse liigid	6-7 aastased lapsed
Laulmine	1.Laulab ilmekalt lähtudes laulu teksti karakterist - meloodiaga laule, kiirelt ja aeglaselt, vaikselt ja valjult. 2.Õppemängude kaudu areneb rütmitaju ja kuuldekujutusvõime (SO-MI; SO-RA kõlamudeleid) ning muusikaline mälu. 3. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva – ja lastelaule, esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
Muusikalis-rütmiline liikumine	1.Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (tempo muutus, liikumissuuna muutus) 2.Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades – ees-ja külgaloppi, hüpaksammu, vahetus- ja polkasammu, luisksammu, kõrvalastesammu, käärhüpet.
Muusika kuulamine	1. Tutvub mõistetega – <i>rahvamuusika, helilooja</i> . 2.Oskab eristada kuulmise järgi vokaal- ja instrumentaalmuusikat ning lihtsamaid žanre (hällilaul, rahvalaul, marss, tantsuviis). 3.Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi (laps mõtleb palale pealkirjad, liigutused jne.)
Pillimäng	1 Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (lisanduvad eelnevatele pillidele ksülofon, metallofon, kellamäng), mängib piltsümbolite järgi . 2. Mängib pilliansamblis, areneb improviseerimisoskus muusikaliste õppemängude kaudu .

VII LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.

Sissejuhatus.

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe-ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lapse arengu hindamise meetodid ja kord kinnitatakse pedagoogilise nõukogu poolt ning rühmaõpetaja tutvustab neid ning lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust lapsevanematele. Lapse arengut hinnatakse regulaarselt kogu õppeaasta jooksul, üks kord aastas viiakse läbi arenguvestlus lapsevanemaga lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks.

Lapse arengu hindamise eesmärgid, sisu ja korraldus

1.Lapse arengu hindamine eesmärk on;

- määratleda lapse arengulised saavutused,
- selgitada välja laste erivajadused
- õppimise ja õpetamise eripära,
- koostada lapse individuaalne õppekava
- toetada lapse õppimist
- aidata lapsel ise enda arengut ja edasiminekut näha

2.Lapse arengu hindamisele kaasatakse lapsega seotud isikud:

- lapsevanem,
- rühmaõpetajad,
- liikumisõpetaja,
- muusikaõpetaja,
- logopeed,
- vajadusel kaasatakse eripedagoog, psühholoog, psühhiaater

3.Laste arengut hinnatakse:

- rühmaruumis toimuvate tegevuste käigus,
- saalis toimuvate liikumise ja muusikategevuste käigus,
- mängu käigus,
- igapäevatoimingute käigus

4.Laste arengu hindamisel kasutatakse lapse:

- vaatlemist
- mõõtmist
- kuulamist
- lapse enese arvamusega arvestamist
- vestlemist
- intervjuerimist
- laste töid

5.Lapse arengu analüüsimise ja hindamise korraldus.

5.1.Lapse lasteaeda saabumisel avatakse lapsele arengumapp, mille sisuks on:

- küsimustikud lapsevanemale lapse esmasel lasteaeda tulekul, teisest lasteaiaast ületulekul, teisest rühmast ületulekul- õpetaja saab informatsiooni lapsest, kasvatusmeetoditest kodus, lapsevanema ootustest
- laste joonistused kindlatel teemadel, lisatud lapse kommentaar – laps saab väljendada oma tundeid ja emotsioone kõnes ja kunstis; õpetaja saab ülevaate lapse loovusest, värvivalikutest, lapse kõne
- loovharjutused – annab ülevaate lapse loovusest
- laste mängu vaatlusankeet – õpetaja saab ülevaate lapse käitumisest, omavahelisest suhtlemisest, väärtushinnangutest, vahendite valikust, lapse meeleolust, kõnekasutusest, loovusest, õpioskustest jne.

Mäng on pidevõppe alus ning iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus.

- kunstitööd lapse valikul – laps saab avaldada arvamust ning anda hinnang oma tööle
- kunstitööd õpetaja valikul – näitab lapse silmapaistvaid saavutusi kunsti vallas
- fotod huvitavatest tegemistest, mis iseloomustab antud last (vastavalt rühmaõpetaja soovile)
- ettevalmistusleht lapsevanemale arenguvestluseks – lapsevanem saab informatsiooni, millistel teemadel vestlus toimub, saab vestluseks ettevalmistuda; õpetaja saab täiendada oma informeeritust lapsest (tagasiside), võimalus nõustada lapsevanemat õppe-ja kasvatustöö küsimustes
- arenguvestluse kokkuvõte – õpetaja/ lapsevanema koostöö, kokkulepete dokumenteerimine
- lapse arengu hindamise tabel - eeldatavad üldoskused ning õppe-ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused, mis annab ülevaate lapse arengust tervikuna
- intervjuu koolieelikuga – annab ülevaate lapse koolivalmidusest

5.2.Lapse arengu analüüsimine ja hindamine aitab kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi

6.Lapse arengu hindamine dokumenteerimine ja säilitamine.

6.1.Arenguliste erivajaduste ilmnemisel lapsele iseloomustuse koostamine – psühhiaatri vastuvõtule suunamisel, nõustamiskomisjoni suunamisel – säilitatakse vastavalt asjaajamise korrale juhataja kabinetis.

6.2.Õpetaja analüütilise aruande koostamine , milles antakse hinnang kogu rühma laste arengule ning kavandatakse eesmärgid edaspidiseks tegevuseks

6.3. Juhataja lasteaia tegevusaastast kokkuvõtliku aruande koostamine, milles hinnatakse kogu lasteaia tegevust ning seatakse eesmärgid edaspidiseks tegevuseks.

Aruanne esitatakse;

- lasteaia hoolekogule,
- pedagoogilisele nõukogule,
- lasteaia personalile
- lasteaia omanikule

6.4.Hinnangu andmisel on orientiiriks:

1)lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti, milles hinnatakse lapse;

- tunnetus ja õpioskusi

Tunnetusoskus - oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse st oskust juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni

Õpioskus – lapse suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi, uurida ja katsetada

- sotsiaalseid oskusi

Sotsiaalsed oskused – lapse suutlikkus abistada, lohutada, jagada

- enesekohaseid oskusi

Enesekohased oskused – lapse võime eristada ja teadvustada oma võimeid, oskusi, emotsioone; juhtida oma käitumist

2)õppe-ja kasvatustegevust valdkonniti, milleks on;

- mina ja keskkond
- keel ja kõne
- matemaatika
- kunst
- liikumine
- muusikaõpetus

6.5.Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt väärtustades saavutatut

6.6.Lapse arengu analüüsimise ja hindamise tulemused on dokumenteeritud ja säilitatakse rühma õpetaja käes kuni lapse rühmast lahkumiseni

6.7.Lapse arengu hindamise tulemusena väljastab juhataja lapsele lasteaeda lõpetades õiendi koolivalmiduse taseme kohta

VIII ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.

Sissejuhatus

1.Erivajadusega on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või parandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas.

Lapse erivajaduse varajane märkamine ja esialgne toetamine:

- soodsa kasvukeskkonna loomine;
- arengu toetamine antud etapil;
- koostöövõrgustiku loomine –rühmaõpetajad, logopeed, lapsevanemad, juhataja, omavalitsus.
- lapse järeleaitamine, ettearendamine ja -õpetamine
- vanemate nõusolek ja taotlused;
- lapse koolivalmiduse uurimine ja selle taseme väljaselgitamine
- arenguvestlused lapsevanemaga

Lapse abi vajaduste väljaselgitamine:

- lapse pedagoogiline uurimine – kõne, sõnavara, suhtlemisoskus;
- psüühiliste protsesside arengu tase-taju, mälu, mõtlemine, kujutlusvõime;
- vajadusel lapse psühholoogiline ja meditsiiniline uurimine;
- vestlused ja lapsevanema nõustamine lapse arengu toetamiseks;

Eriabi erivajadustega lapsele:

- lapsele soodsate arengutingimuste loomine;
- logopeediline abi vähemalt kaks korda nädalas;
- koostöövõrgustiku loomine – lapsevanemate juhendamine; koostöö logopeedi ja rühmaõpetajate vahel; vajadusel erispetsialistide uuringud väljaspool lasteaeda (psühholoog, psühhiaater)
- märgata muutusi või märkamata jäänud erivajadusi;

- rakendada individuaalne eriabi ja õpetamine lapse arengu toetamiseks

Nõustamiskomisjoni suunamine ja eriabi jätkamine:

- koostada soovitus- iseloomustus Lääne-Virumaa nõustamiskomisjonile
- koolipikenduse taotlemiseks
- sobiva õppekava määramiseks

Koostöö eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi, psühhiaatriga.

Võimalus koostöök: Lääne-Viru Õppenõustamiskeskuses Kreutzwaldi 5 – hoovimaja

Koordinaator: Monica Jaanimets 325 8064; 53454359

Logopeed – Inna Kivimäe

Eripedagoog – Ingrid Part , tel 325 8065

www.virol.ee: ww. virumaa.info – hariduse valdkond

Mari Viik OÜ Tuleviku tn 8 Rakvere 44312 tel 324 2474

Psühhiaater – dr Elvi Pihlau

Psühholoog – Tiiu Kerm

Andekas laps.

1.1.Andekas laps on:

- laps, kes oma heade või väljapaistvate võimete tõttu saavutab omaealistest paremaid tulemusi mingil alal

1.2. Andeka lapse toetamine:

- mitmekülgne ja stimuleeriv kasvukeskkond, mis toetab lapse individuaalset arengut rühmas;
- positiivse hoiaku kujundamine õppimisse, innustada, ergutada ja tunnustada last;
- koostöös lapsevanemaga soovitada lapsel huvialaringides osalemist – võimalused osaleda laulustuudio tegevuses, tantsustuudio tegevuses ning spordikeskuses erinevates treeningutes (ujumine, judo)

Muu kodukeelega laps.

2.1.Muu kodukeelega laps on:

- kodus mitte eesti keelt kõnelev laps

2.2.Arendustegevus muu kodukeelega lastega:

Täielik või osaline keelekümblus – eesti keele osakaal 100%; õpetaja räägib ainult eesti keelt või vajadusel abistab õpetaja last oma kodukeeles

2.3.Töö korraldus:

- vestlus lapsevanemaga, selgitada välja lapsevanema eesmärgid, ootused- kus koolis jätkab laps haridusteed, eesti keele omandamine suhtluskeelena või mõtlemiskeelena, lapsevanema enese eesti keele oskus;
- keeleõpet alustatakse lasteaeda tuleku lõimitud tegevuste kaudul;
- keeleõppega tegeldakse järjepidevalt, korrates ja aktiveerides õpitud erinevates kontekstides;
- õpetaja jälgib pidevalt lapse keele arengut, vajadusel kaasab logopeedi ja teisi erispetsialiste

Kõnepuudega laps.

3.1.Kõnepuudega laps on:

- kõne areng ei ole eakohane
- pidurdunud on tajude, kujutluste, mälu, mõtlemise areng;
- häälduspuuded, mis avalduvad üksikute või mitmete häälikute vääras häälduses;
- puudub sidus kõne ja jutustamisoskus.

3.2.Arendustegevus kõnepuudega lapsega:

- varajane märkamine ja lapsevanema nõustamine;
- koostöö rühmaõpetajaga;
- kõneravi vähemalt kaks korda nädalas;
- sidusa kõne ja suhtlemisoskuse arendamine;
- häälikuseade, häälikute viimine kõnesse;
- õpitud oskuste rakendamine igapäevasel suhtlemisel nii rühmas kui ka kodus;

3.3. Töö korraldus

- kõneravi kaks korda nädalas logopeedi juures individuaalse arenduskava alusel;
- antakse lapsele häälikuseade ja sõnavara harjutamiseks koduseid ülesandeid;
- rühmaõpetaja toetab lapse kõne arengut igapäevaelus ja organiseeritud õppetegevustel;
- abistab last suunavate küsimustega, ergutab last oma tegevust kõnega saatma;
- kõne areng seostatakse praktiliste tegevustega – joonistamine, kleepimine, ehitamine, tööülesannete täitmine, esemeline ja rollimäng jne., mille käigus suunab õpetaja lapsi kõnelema ja suhtlema;

Vaimupuudega laps.

4.1.Vaimupuudega laps on:

- laps keda iseloomustab madal tunnetuslik huvi ümbritseva keskkonna vastu;
- laps, kellel on aeglane teadmiste ja oskuste omandamise tase;
- laps, kellel ilmnevad raskused õppeülesande olemuse mõistmisel, vahendite valikul, tegevuste järjekorra arvestamisel ja tulemuse adekvaatsuse hindamisel.

4.2. Arendustegevus vaimupuudega lapsega:

- varajane märkamine ja lapsevanema nõustamine;
- võimetekohaste eesmärkide püstitamine;
- õppematerjalide ja meetodite kohandamine;
- koostöö lapsevanemate, rühmaõpetajate, juhtkonna ning omavalitsusega;
- uuringutele suunamine;
- nõustamiskomisjoni suunamine õppekava määramiseks;

Emotsionaalsete ja käitumishäiretega laps.

5.1.Emotsionaalsete ja käitumishäiretega laps on:

- kelle käitumist iseloomustab püsivus ja agressiivsus;
- ülemäärane aktiivsus, teiste pidev segamine;
- õpetaja eiramine;
- vähene suhtlemine eakaaslasega ja eemaldumine oma maailma;
- põhjuseeta kartlikkus ja kaebused tervise üle;
- depressiivsus;
- oskamatus erinevates olukordades adekvaatselt reageerida.

5.2. Arendustegevus emotsionaalsete ja käitumishäiretega lastega:

- varajane märkamine;
- lapse oskuse arendamine oma käitumist reguleerida ja analüüsida;
- individuaalne lähenemine;
- eduelamuse kogemine;
- koostöö lapsevanematega – nõustamine koduse kasvatuses küsimustes – kiitused, hoiatus jne.;
- erispetsialistide juurde nõustamisele suunamine;

5.3. Töö korraldus rühmas:

- lapsele esitatavate nõudmistele ja reeglite eelnev hoolikas läbimõtlemine, nende sõnastamine õigesti ja esitamine lapsele arusaadavalt;
- orienteerumine noorema vanuserühma käitumisnormidele;
- mitte liiga range ega last alandav karistamine;
- lapse enesehinnangu parandamine;
- tähelepanuvajaduse rahuldamine;

Koolipikendusel olev laps.

6.1. Koolipikendusel olev laps on:

- laps, kes ei ole saavutanud koolivalmidust ning kellele nõustamiskomisjon on määranud koolipikenduse ühe aasta võrra tavalasteaia rühmas.

6.2. Arendustegevus:

- kordab 6-7a õppekava;
- vajadusel saab logopeedilist abi kaks korda nädalas;
- vajadusel suunatakse erispetsialistide konsultatsioonile;

Lapse koolivalmiduskaart ja selle täitmine Vinni lasteaias „Tõruke“ 2011

1. Üldosa

Koolivalmiduskaardi täitmise ja väljaandmise kohustus on sätestatud koolieelse lasteasutuse seaduse § 16 lg 5 alusel ning on sõnastatud alljärgnevalt:

„Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.“

2. Koolivalmiduskaardi sisu

Koolivalmiduskaart sisaldab ülevaadet lapse arengust.

Andmed koolivalmiduse kaardile kogutakse lapse arengumapist, arengu hindamise tabelist, arenguestlustest lapsevanematega ning koolivalmiduse intervjuul saadud infost.

Lapse arengu hindamisele on kaasatud lapsevanem (ad).

Nõustamiskomisjonile esitamiseks antakse välja kaart, kus hinnatakse lapse arengut vastavalt näidisele nr 1.

Koolile esitamiseks antakse välja lühendatud variant vastavalt

➤ näidisele nr 2.

vajadusel suunatakse nõustamiskomisjoni õppekava määramiseks

Koolivalmiduse kaart.

Näidis nr 2

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel (ed):

Lapse arengu tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitus
<p>Tuua lühidalt, valdkondade lõikes, välja lapse tugevad küljed, mis iseloomustavad lapse füüsilise, sotsiaalse ja vaimse arengu taset.</p> <p>Näiteks:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Aktiivne ja vastupidav, erutus- ja pidurdusprotsessid tasakaalus, valitseb oma liigutusi ja liikumist2. Omandanud eneseteenindamise oskused, oskab hoida puhtust ja korda.3. On väljendanud soovi kooli minna, ning uusi teadmisi omandada.4. Kohaneb kergesti uute kaaslastega, oskab luua ja hoida suhteid, soovib olla liider, arvestab kaaslaste arvamusega, täidab reegleid.5. Oskab juhtida oma käitumist, mõistab käitumisreeglite vajalikkust, oskab oma käitumist vastavalt suunata.6. Tähelepanu on püsiv, keskendub tegevusele 10-15 minutit, orienteerub ajas ja ruumis, oskab järjestada esemeis pikkuse, suuruse, laiuse ja kõrguse järgi, suudab meelde jätta kaheksast kuulnud sõnast kuus sõna, suudab meenutada möödunut. Õpiülesandeid täidab iseseisvalt, vajadusel küsib õpetajalt nõu. Viib oma tegevuse lõpule jne. <p>Tuua välja üldine andekus, eriandekus (kunst, muusika, liikumine, sportimine, tehnika, matemaatika, loodus jms)</p>	<p>Lisada soovitusid huvitegevuseks või ringides osalemiseks</p>

Arvamus koolivalmiduse kohta:

Pedagoogid:

On omandanud koolivalmiduse ning on valmis kooli õppima asumiseks.

Koolivalmiduse kaart.

Näidis nr 1

Nimi:

Sünniaeg:

Rühma liik:

Kodune keel (ed):

1. Üld- ja peenmootorika.

Üldmootorika - koordineerimine, jõud, vastupidavus, kiirus, liigutuste ja liikumise valitsemine

Peenmootorika – juhtiv käsi, vahendite hoid ja kasutamine, silma-käe koostöö

2. Eneseteenindus.

Oskused ja abi vajadus – enesehoolduse oskused, puhtuse ja korra hoidmine.

3. Huvid ja motivatsioon.

Lapse soov õppida, omandada uusi teadmisi, huvi tegutsemiseks, võime koondada tähelepanu ka igavemale tegevusele, õpetajalt abi küsimine ja abi vastuvõtmine, lemmiktegevused, suhtumine vaimsesse tegevusse.

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused.

Mängu tase: üksikmäng või rollimängud kaaslastega, kas eelistab mängida üksi või koos teistega, liider või tõrjutu. Suhted eakaaslastega, koostööoskus, teistega arvestamine, teisi abistav käitumine; aitamine, jagamine, lohutamine.

Suhted täiskasvanutega lasteaias

5. Emotsionaalne seisund ja käitumine.

Valdav emotsionaalne seisund, emotsioonide väljendamise oskus (rõõm, kurbus, viha) kas sõnaliselt või mittedõnaliselt. Oskus juhtida oma käitumist vastavalt ühiskonnas heakskiidetud reeglitele. Usk enese suutlikkusele.

Kõrge ärevustasemega kaasnevate probleemide ilmnemine, tähelepanu keskendumisprobleemid.

6. Tunnetustegevus.

Tähelepanu:

Püsivus, ühele tegevusele keskendumise aeg, mitme tegevuse üheaegne sooritamine, ühelt tegevuselt teisele ülemineku, kõrvaliste tegevuste mõju keskendumisele.

Taju:

Nägemis- ja kuulmistaju – kiirus, täpsus, ajas ja ruumis orienteerumine (eile, täna homme, nädalapäevad, aastaajad; all, üleval, peal, kõrval, ees, taga jne.)

Mälu:

Kuulmis- ja nägemismälu (kuula, mitu sõna jäi meelde, vaata pilte, mis jäi meelde)

Püsimälu – jutukese meeldejäätmine, meenutamine –hommikul arutasime, mis jäi meelde?

Mõtlemine:

Oluliste ja ebaoluliste seoste eristamine - üldistamine, järjestamine, põhjendamine

Õpioskused:

Kuidas täidab valdavalt ülesandeid - iseseisvalt, koostöös õpetajaga, matkimise teel, näidise või suulise juhendamise järgi. Püüab esmalt ülesandest aru saada, hakkab kohe ülesannet täitma, katkestab ülesande täitmise kiiresti, täidab ainult tuttavaid, korduvalt

IX LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS:

Sissejuhatus

1. Pedagoogid teevad lastevanematega koostööd, mis tugineb partnerlussuhtel. Lapsevanemtel ja pedagoogidel on ühine vastutus laste soodsa arengukeskkonna loomise, tema arengu, kasvu ja õppimise toetamisel. Pedagoogid teavitavad regulaarselt lapsevanemaid lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisest ning annavad tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes. Lapsevanematel võimaldatakse teha ettepanekuid õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ning anda tagasisidet lasteaias või rühma tegevusele.

Koostöö põhimõtted.

1. Partnerlussuhte loomine, mis põhineb:

- dialoogil – eeldab mõtlemist, teise poole arvamuste kuulamist, mille tulemusena jõutakse lõpptulemuseni;
- kuulamisel – partneriga luuakse suhe ning väljendatakse teadet vastu võttes huvi ja usalduslikkust;
- usaldusel – tagatakse erialase kompetentsusega, mis eeldab lapsevanemate kasvatuspõhimõtete tundmist;
- austusel ja lugupidamisel – väljendub teise arvamuse ja erinevuste mõistmisel
- avatus suhtlejana – räägitakse mõlema poole ootustest, lootustest, muredest, hirmudest ja eelarvamustest;
- konfidentsiaalsuse tagamine

2. Partnerluse põhimõtetest lähtuvalt suhtutakse lapsevanemasse kui võrdsesse partnerisse ning koostööks kasutatakse:

- koostöövormide mitmekesisust;
- lapsevanemate omavaheliste kontaktide soodustamist;
- tõsine suhtumine lapsevanema kompetentsusesse ja vastutusse ;
- abivalmidus probleemide lahendamisel;
- huvitavate mõtete ja ettepanekute vastastikust vahetamist;
- lapsevanemad tunnevad end lasteaias hästi

Koostöö korraldus:

Informatsiooni edastamine:

- esmane kohtumine juhatajaga, esmane kohtumine rühma ja rühma personaliga ning lastevanematega;
- infostendid, infovoldikud, info kirjad, info interneti kodulehelt;
- lastevanemate koosolekud,
- igapäevased individuaalsed vestlused jm

Omavaheliste kontaktide loomine:

- vestlused ja kohtumised lastevanematega esimene koosolek rühmas, omavaheline tutvumine, tutvustamine;
- ühisüritused, rühma üritused,
- ülelasteaialised näitused;
- väljasõidud;
- perepäevad jm

Lapsevema kompetentsuse ja vastutusega arvestamine:

- arenguestlused;
- lastevanemate abi lapse kasvukeskkonna kujundamisel (kostüümide – dekoratsioonide valmistamine, lumelinna ehitamine, heakorrapäevad jm)
- abi ehitus- remonditöödel;
- lapsevanema töökoha külastamine, tema töö tutvustamine lastele jms)

Probleemide lahendamine:

- eriabi võimaluste pakkumine, lapsevanema nõustamine – logopeed, psühholoog, psühhiaater;
- nõustamine õppe- ja kasvatusküsimustes jms
- makseraskuste likvideerimisel abi pakkumine;

Lastevanematelt huvitavate mõtete ja ettepanekute kogumine:

- ühisürituste korraldamisele kaasaaitamisel;
- rühmaürituste korraldamisele kaasaaitamisel;
- õppe- ja kasvatustöö korraldamisele kaasaaitamisel,
- tagasiside ürituste kordamineku kohta;
- rahulolu küsitlused jm

Lapsevanem tunneb end lasteaia hästi!

- lapsevanem on oodatud lasteaeda, rühma

X ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

1. Õppekava kuulub läbivaatamisele ja vajadusel täpsustamisele üks kord aastas.

Muudatuste ja paranduste tegemisel lähtutakse käesolevast õppekavast ja Vabariigi Valitsuse määrustest ning otsustest.

2. Õppekava kinnitatakse, kuulates ära lastevanemate hoolekogu arvamuse, pedagoogilise nõukogu otsuse alusel.

Lisa 1

Lapse vaatluse ja lastevanematele tagasiside andmise kord

Vastavalt Vinni lasteaed TÕRUKES õppekavale jälgib õpetaja kavakindlalt lapse füüsilist, vaimset ja sotsiaalset arengut. Hinnangu andmisel on orientiiriks lapse arengu eeldatavad tulemused lapse 2-3-4-5-6-7-a. saamisel. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt väärtustades saavutatut.

AEG	TEGEVUS
September	Lapse vaatlusankeet 2.a.rühmas täidetakse koos lapsevanemaga, ühtlasi võib sellest kujuneda arenguestles ja lastevanemate nõustamine, sama uue lapse lasteaeda tulekul
Oktoober	Joonistamine teemal “Mina ise” pliiats Joonistuse taha lisab õpetaja kuupäeva lapse nime ja lapse kommentaarid oma töö kohta. Lapse jutt kirjutatakse üles sisu ja sõnastust muutmata. Last võib abistada

	vabalt valitud suunavate küsimustega
November, detsember, jaanuar	Lapse vaba tegevuse ja mängu vaatlemine, vaatluse kestus on minimaalselt 10 min. Vaatluse tulemused märgitakse vaatlusankeeti. Vaatlust võib vajadusel teostada korduvalt.
Veebruar	Loovharjutuse tegemine. Harjutuse valib õpetaja. Töö taha lisab õpetaja kuupäeva ja lapse nime ning lapse kommentaarid. Laps teeb sama harjutust igal aastal
Märts	Joonistamine teemal “Minu pere” pliiats. Lapse töö taha lisab õpetaja lapse nime ja kuupäeva ning lapse kommentaari oma töö kohta. Lapse jutt kirjutatakse üles sisu ja sõnastust muutmata. Last võib abistada vabalt valitud suunavate küsimustega.
Aprill	Lapse vaatlusankeet
September – mai	Tagasiside lapse arengu kohta
September – mai	Laps valib oma tööde hulgast talle enam meeldinud kaks tööd arengumappi. Õpetaja võib valida lapse arengumappi mõne õpetaja meelest silmapaistva töö, mis iseloomustab lapse edasiminekut arengus.

Iga lapse jaoks on rühmas lapse arengumapp, mille täitmist alustatakse lapse lasteaeda tulekust, sinna kogutakse ülaltoodud vaatluste materjalid lapse lasteaia viibimise aja lõpuni. Lapse lasteaia lahkumisel antakse arengumapp lapsevanemale. Lapse lasteaia viibimise ajal säilitatakse arengumappi lapse rühmaõpetaja käes, arengumapi sisu avalikustatakse lapsevanemale.

Õpetaja kasutab kogutud materjale:

- oma õppe-kasvatustöö koondaruannete koostamisel ilma lapse nime nimetamata
- lastele iseloomustuste koostamiseks, kes suunatakse nõustamiskomisjoni

Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi																			
Osutab küsimise korral peale,suule....																			
KEEL JA KÕNE																			
On omandanud sõnavara, mis võimaldab ennast väljendada																			
Osaleb dialoogis																			
Mõistab küsimusi miks? Ja kuidas? Ja reageerib neile asjakohaselt																			
Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest																			
Hääldeb õigesti enamikku häälikuid(erandid R; S, K, Õ, Ü)																			
MATEMAATIKA																			
On ettekujutus arvumõistest																			
Tunneb ja nimetab 6 põhivärvust																			
Näeb ja leiab esemetes erinevusi suur- v äike																			
Teab ja nimetab mõisteid üks- palju																			
Laob 8-10 klotsist torni																			
Paneb kokku 3-4 tükist koosneva pulse																			
Saab aru mõistest kaks																			
Teab ruumimõisteid all, peal, sees																			
KUNST																			
Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest																			
LIIKUMINE																			
Vaba kõnd ja jooks																			
Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi																			
MUUSIKA																			
Teeb koos õpetajaga lihtsamaid liikumisi vastavalt laulu tekstile																			
Laulab täiskasvanuga kaasa (vaba õrna häälega) lihtsaid lastelaule.																			
Mängib kehapillil (plaksutamine, patsutamine), rütmipillidel (kõlapulgad, randmekuljused)																			

3. Millal on sinu sünnipäev?

4. Mis päev on täna ?

-Mis päev oli eile?

-Mis päev on homme?

5. Mis kuu praegu on?

6. Mis aasta aeg tuleb peale talve?

7. Mitu aasta aega üldse on?

8. Lõpeta lause:

- Vend on poiss aga õde on...
- Päeval on valge aga öösel on...
- Tigu on aeglane aga jänes on...

9. Ütlen sulle kaheksa sõna. Kuula ära ja korda, mis meelde jäi.
PILT, LEIB, METS, VALU, MAJA, NUKK, AUTO, VIHMA

12. Mis sellel pildil on? (Lisa 1, puuviljad)

Nimeta, mis puuviljad siin on?

Mitu õuna siin on?

13. Mis need on? (Lisa 2, sõidukid)

Mis sõidukid siin on?

Mitu sõidukit siin on?

14. Kes sellel pildil on? (Lisa 3, koduloomad)

Mitu kodulooma on pildil?

Nimeta loomad, kes pildil on?

15. Lahenda ülesanne:

- Jüril on 3 autot. Sünnipäevaks kingiti talle veel 2 autot. Mitu autot on Jüril?
- 5 lindu siristasid oksal. 3 lindu lendas minema. Mitu lindu jäi oksale?

16. Mis kujundid siin on? (Lisa 4, kujundid)

- Mis kujundid on ülemises reas?
- Kus reas on ring?
- Mitmes kujund on ülemises reas ruut?
- Mis kujundid on vasakul?

16. Leia sarnane (Lisa 5)

17. Ühenda paarid (Lisa 6)

18. Kui palju sul varbaid kokku on?

19. Moodusta lause sõnaga poiss (tüdruk)!

20. Jäta esimene häälik ära, mis sõna saad, ütle!

vees
paugud
sarv

21. Kuula ja nimeta erineva lõpuhäälikuga sõna!

nuga, mõru, saba
mesi, vali, tuul
luup, taigen, vagun

22. Kuula ja erista pika häälikuga sõna!

A - sabas, saabas

U – tuli, tuuli

I – tiba, tiiba

23. Kuula ja erista tugeva häälikuga sõna!

K – kurg, kurk

P – kappi, kapi

T – katus, kattus

25. Loe ja jutusta (Lisa 7, 8)

